BUSKERUD
FYLKESKOMMUNE

ARBEIDS-
INSTITUTTET
BUSKERUD

RAPPORT FOR PERIODEN 2021-2024

UngInvest AIB læringsarena og nasjonalt vitensenter for styrkebasert læring

Rigget for innenforskap i nåtid og fremtid

BFKs visjon og verdier:
Utvikling i fellesskap
Modig, klok og folkelig

MED HJERTE FOR BUSKERUD, NORGE OG VERDEN

INNHOLD

3	Innledning Resultater og hendelser i Viken og Buskerud 2021-2024
4	**Organisering, resultater, nedslagsfelt og målgruppe** Nedslagsfelt, målgruppe og hensikt mm Buskerud viser vei – i forkant av ny opplæringslov. Organisering, kompetanse, struktur for å bygge felles kultur, læring, innovasjon og økonomi
6	Effektivisering gjennom kapasitetsbygging i virksomheten
8	Resultater fra ettårsundersøkelsene Gode resultater gir effekt for familiene og nære relasjoner
11	Tilbakemelding fra en mamma
12	Læringstilbudet maksimerer læring og minimerer frafall
13	Tre ungdommer forteller om egne erfaringer
16	De sårbare overgangene – hva gjør UngInvest AIB
17	Sterk bekymring for økt fravær – spennende forskning i gang
19	Psykisk uhelse og utenforskap kan forstås og møtes mer offensivt Samskapingsrådet i Hallingdal – koordinert innsats for innenforskap
20	Å jobbe styrkebasert - hva betyr det og hvordan gjør vi det?
30	**Innblikk i hverdagen, prosjekter og videreutvikling av verktøy** UngInvest AIB, helsefremmende og livsendrende læringsarena
38	**Verdifullt samarbeid med Kronprinsparets fond** Feiring av UngInvest AIBs 40 års jubileum – Skaugum Grand prix Erfaringer fra Kronprinsparets fonds Framtidsmøter 10 års samarbeid og 20 års bryllupsdag ble feiret høsten 2021
40	**Nasjonalt vitensenter for styrkebasert læring - 10 års jubileum 2024** Videreutdanning i samarbeid med NTNU 7 Læringsfestivaler i perioden 2016 – 2024
44	**Nordisk ministerråd - Nordplus horizontal prosjekt: Move your mind** **Learning is the power of sharing. Be better educate together** EEA Grants – samarbeid med Island og Estland Folkehelseprosjekt i Hallingdal
45	Mini-læringsfestival i Ål våren 2024 Mange selebre besøk gjennom årene – stadig økende interesse
48	Det faglige arbeidet gjennom vitensenteret gir både læring og inntekt Unge og eldre læringskolleger tar samfunnsutviklerrollen på alvor
49	Vi undrer oss

RESULTATER OG HENDELSER I VIKEN OG BUSKERUD 2021- 2024

INNLEDNING

Hvert år fram til 2021 har UngInvest AIB skrevet årsrapporter. I 2020, på vei inn i Viken fylkeskommune gav vi et historisk tilbakeblikk fra den første Arbeidsinstitutt-avdelingen ble etablert i Drammen i 1980 og utviklingen fram til 2020. I nye Buskerud velger vi å starte med en kort oversikt over nedslagsfelt, organisering, målgruppe og resultater. Deretter beskriver vi pedagogiske tilnærminger, og hvordan vi jobber internt og eksternt.

Resultatene fra de årlige etterundersøkelsene viser at over 85% av ungdommene enten er i utdanning eller arbeid. De aller fleste er i utdanning. Samlet sett er over 90 % i positiv aktivitet. Dette har vakt nasjonal og internasjonal oppmerksomhet og stor interesse. Det har inspirert til lignende tiltak andre steder, for eksempel Agder, Østfold og Nordland fylkeskommuner. I 2018 og 2019 etablerte Rogaland to UngInvest-avdelinger. I 2024 har Akershus, Innlandet og Vestfold fylkeskommuner gjort vedtak om UngInvest-avdelinger. Troms har startet prosjekt Ung i Harstad, med mål om at det skal bli en UngInvest-avdeling der og i Tromsø fra 2026. Vestland fylkeskommune er i en utredningsfase.

UngInvest AIB er omtalt i internasjonale fagbøker. Virksomhetsleder har også bidratt med artikler i flere bøker. I 2023 ble UngInvest AIB løftet fram som lovende praksis i en omfattende rapport om sosiale forskjeller og hvordan disse kan utjevnes. Rapporten er basert på et forskningssamarbeid mellom NTNU, professor sir Michael Marmot og 40 forskere fra hele verden. Bestillingen kom fra helsedirektoratet.
Høsten 2023 ble UngInvest AIB omtalt som framtidens utdanning, i en rapport som gikk til G 20-landene og videre til FN (Developing Well-Being Focused Education Ecosystems: Towards One Earth, One Family, One Future).

Vi håper politikere i Buskerud kjenner stolthet over å ha bidratt til alle disse resultatene. Den tverrpolitiske støtten gjennom 45 år, med økonomisk forutsigbarhet, har vært en forutsetning for å skape disse resultatene. Fra 2005 har vi hatt et kontinuerlig styrkebasert utviklingsarbeid. UngInvest AIB er etablert som en lærende virksomhet hvor innovasjonsarbeid er sentralt. Den økende interesse for de pedagogiske tilnærmingene, førte til etablering av det nasjonale vitensenter for styrkebaserte tilnærminger i 2014. Nå samarbeider vi med anerkjente nasjonale og internasjonale kunnskapsmiljøer. Her både henter vi og tilfører ny kunnskap, samt deler erfaringer. Det har ført til økt kvalitet i tilbudet til ungdommene.

Ny kunnskap kobles inn i det daglige arbeidet på verkstedene. Ungdommene blir ekte involvert ved å bidra med sine erfaringer i vitensenterarbeidet. Vi lærer sammen og realiserer innenforskap samtidig.
Nyere forskning fra professor Prilleltensky (2023) om Mattering viser at det å oppleve å være betydningsfull og ikke minst bidra med noe betydningsfullt til et fellesskap, er avgjørende for å hele og styrke god psykiske helse, samt få tro på egne evner. Man erfarer at man kan bidra i samfunnet med noe viktig, og det skaper framtidstro.

I årsrapporten kan du lese hvordan vi jobber sammen og hele tiden bygger kapasitet i virksomheten. Verdien av å utvikle felles proaktiv kultur, legge til rette for kontinuerlig utvikling og kumulativ læring på alle nivå i organisasjonen kan ikke understrekes nok. Det gir reell effektivisering. Det er ikke flaks. Det er systematisk, hardt og morsomt arbeid over tid, som skaper entusiasme og læringsglede.

TUSEN TAKK

For avgjørende tverrpolitisk støtte gjennom mange år. Det har vært en forutsetning for kvaliteten og resultatene.
Til Kronprinsparets fond, som har oppmuntret og heiet på arbeidet i 15 år. Dere har løftet fram ungdommenes stemmer, og vi opplever reell samskaping.

Drammen den 15.juni 2025

Ingebjørg Mæland
Virksomhetsleder UngInvest AIB

Åse Falch
Assisterende leder UngInvest AIB

ORGANISERING OG RESULTATER

NEDSLAGSFELT

- UngInvest AIB er et fylkeskommunalt, praksisnært og styrkebasert læringstilbud for ungdom i alderen 16-24 år og et nasjonalt vitensenter for styrkebasert læring. Fem avdelinger er lokalisert til Drammen, Modum, Kongsberg, Ringerike og Gol kommune. Drammen dekker områdene Øvre Eiker og Lier kommune. Modum dekker Øvre Eiker, Sigdal og Krødsherad. Kongsberg dekker Numedal og Øvre Eiker. Ringerike dekker Hole og Flå kommune. I tillegg kjøper Jevnaker plass ved behov. Gol dekker hele Hallingdal. De siste årene har mellom 230-250 ungdommer benyttet tilbudet.
- Flere avdelinger dekker noen av de samme områdene, fordi ungdommene av ulike grunner velger seg til forskjellige avdelinger. Samlet sett dekker UngInvest AIB hele Buskerud.
- I løpet av et skoleår benytter ungdom fra andre steder i landet tilbudet. Det kan være knyttet til plassering i noen av BUF-etats barneverninstitusjoner. Asker kommune har ved flere anledninger kjøpt plasser. I Viken-perioden benyttet de videregående skolene i Akershus også tilbudet.

MÅLGRUPPE

- Ungdom som ikke ønsker å begynne i videregående skole eller som står i fare for å slutte
- Ungdom med behov for å lære på andre måter og i et mindre og oversiktlige miljø.
- Ungdom som trenger utdanningsavklaring, få økt motivasjon til å gå videre i utdanningsløp
- Ungdom med behov for å øke faglige og sosiale ferdigheter.
- Noen ungdommer har sosio-emosjonelle eller psykiske vansker. Flere av ungdommene kommer med komplekse og sammensatte utfordringer i livet. Noen er eller har vært i barnevernets institusjoner. Det er behov for tett oppfølging og mye kjærlighet.
- Vi erfarer en økning av ungdommer som ikke har vært, eller nesten ikke har vært i ungdomsskolen
- På side 8 gir vi en oversikt over dokumenterte diagnoser noen av ungdommene kommer med.
- Målgruppen kan beskrives som ungdom i OTs målgruppe.
- **Det er ungdommer med stort potensial for å få gode liv, som ønsker å bidra i samfunnet.**

HENSIKTEN ER Å MOTIVERE, REKRUTTERE OG BEHOLDE UNGDOM I VIDEREGÅENDE OPPLÆRING ELLER ARBEID

- Utdanningsavklaring og trening på faglige og sosiale ferdigheter står i sentrum. Alle ungdommer kan gjennomføre videregående opplæring og bli attraktive for arbeidslivet, dersom de opplever ekte positiv tilhørighet i fellesskap. Det er avgjørende for å realisere innenforskap.
- Målet er at ungdommene får jobb, egen inntekt og gode liv, og at samfunnet får kvalifisert og nødvendig arbeidskraft. Vi har ingen ungdommer å miste. En liten gruppe vil ha behov for varig offentlig støtte. For de fleste er et liv uten saksbehandler et ønske og det beste.

FLEKSIBLE SKREDDERSYDDE LÆRINGSLØP APPLAUDERES LANDET RUNDT

- I 2004 utviklet Buskerud fylkeskommune en modell for fleksible læringsløp, som nå er utprøvd og videreutviklet. Modellen har vært avgjørende for de gode resultatene. Buskerud har vist vei og ligger i forkant av den nye opplæringslovens §§ 9-5, 9-6. Dette har inspirert flere fylkeskommuner, som nå har fått ansvar for å organisere et kvalifiseringsår for ungdom som av ulike grunner ikke er klare for å gjennomføre videregående opplæring. Samarbeid om overgangene skal styrkes og fleksibiliteten økes. UngInvest AIB kan benyttes på tre måter. En kombinasjon av disse mulighetene, skaper stort rom for fleksible skreddersydde læringsløp og økt gjennomføring.
- **Kursdeltakere:** Noen ungdommer ønsker av ulike grunner å ikke starte i videregående skole og noen avbryter påbegynt opplæring. Buskerud har lagt til rette for at ungdom kan søke seg til UngInvest AIB som kursdeltaker gjennom ordinær innsøking til videregående skole. Dette hindrer stigmatisering, og gir et år til modning, utdanningsavklaring, påfyll av grunnleggende kompetanse i fellesfag.
- **Samarbeidselever:** Noen ungdommer får høyt fravær, noen ønsker å avbryte opplæringen i skolen. De har ønske om å gjennomføre videregående opplæring, men har opplevd så mange nederlag i skolen at de ikke klarer å være fysisk til stede der. For å beholde disse ungdommene i videregående opplæring, kan UngInvest AIB benyttes som alternativ læringsarena. Det forutsetter en sakkyndig vurdering som PPT gjør i samarbeid med skole,

Visjon:

I et trygt styrkebasert og humørfylt miljø lærer vi sammen hver dag, og alle læringskollegene bidrar på sitt beste i et likeverdig læringsfellesskap. Alle ungdommer finner sin vei i utdanningssystemet, gjennomfører og ender opp med jobb, egen inntekt og gode liv.

Verdier:

Tillit
Trivsel
Tilgjengelighet
Troverdighet
Tilhørighet

foresatte og eleven. Hele eller deler av opplæringen kan legges til UngInvest AIB. Det utarbeides IOP, og skolen har fortsatt ansvar for opplæringen. Kontaktlærer samarbeider tett med lærere og instruktører i UngInvest AIB. Dette har forebygd frafall, og ført til at flere gjennomfører med grunnkompetanse eller full måloppnåelse.

- **Lærekandidater alternativ vg3 i skole:** Fra 2016 har UngInvest AIB hatt ansvar for lærekandidater som fagopplæringen ikke får formidlet til læreplass. UngInvest AIB har oppnådd gode resultater. Dette tilbudet er ikke søkbart. Inntak gjøres i samarbeid med fagopplæringen.

KONTINUERLIG INNTAK HELE ÅRET – VIKTIG DEL AV NØDVENDIG FLEKSIBILITET

- UngInvest AIB tar imot ungdommer hele skoleåret. De fleste får plass i løpet av to dager.
- Alle verkstedene håndterer ungdommer som er på helt forskjellig faglig og sosialt nivå, i tillegg til oppstart på helt forskjellig tidspunkt. Det fordrer høy kompetanse og fleksibilitet hos medarbeiderne.
- Ungdommene får trene på og blir gode til, å ta imot nye ungdommer. Det bidrar til økt forståelse og aksept for forskjellighet. Ungdommene får en særdeles viktig rolle i å skape trygghet for hverandre.
- Medarbeidergruppens sammensetning og kompetanse har avgjørende betydning for at dette går veldig bra. «Det er ikke hvem som helst som får jobb i UngInvest AIB. De er spesielt utplukka», sa en ungdom til besøk vi hadde. En god blanding av akademisk og yrkesfaglig bakgrunn er antagelig en faktor som gjør at ungdommene opplever å være på «hjemmebane». Eifred Marcussens (2010) forskning om frafall pekte på at noen ungdommer føler seg på «bortebane» i miljøer preget av for akademisert kultur.

ORGANISERING OG KOMPETANSE

- UngInvest AIB er organisert på linje med de videregående skolene, og tilhører dermed fellesskolen.
- Virksomhetsleder deltar i fylkeskommunedirektøren for utdanning sin ledergruppe. Hun har hovedansvaret for hele virksomheten, inklusiv internt og eksternt utviklingsarbeid. Oppfølging av avdelingene og oppdrag knyttet til det nasjonale vitensenteret, gjøres i samarbeid med assisterende leder. Administrative oppgaver fordeles. Det gjelder også personalsaker og alvorlige ungdomssaker, som ikke kan løses på avdelingsnivå. I tillegg til daglig drift ivaretar leder og ass.leder koordinering og undervisning på videreutdanningen (samarbeid med NTNU), kurs og oppdrag. De har hovedansvar for å planlegge og gjennomføre læringsfestivaler, samt sikre ekstern økonomi til dette.
- Hver UngInvest-avdeling har en stedlig avdelingsleder. Sammen med virksomhetsleder og assisterende leder utgjør det ledergruppen. Ledergruppen har bred kompetanse og lang erfaring fra flere deler av oppvekstsektoren. Den består av lærere, spesialpedagogisk og barnevernfaglig kompetanse. Tre har masterutdanning. I løpet av 2025 vil den fjerde masteren være i havn. To med utdanningsledelse, en master i barnevern og en i kultur.
- Avdelingslederne har daglig ansvar og personalansvar i egen avdeling. De bidrar aktivt i det daglige læringsarbeidet på verkstedene og jobber tett sammen med rådgiverne. Det jobbes helhetlig og grundig i utfordrende ungdomssaker, med tett kontakt med familier og hjelpeinstanser, til ulike tider av døgnet. De har utstrakt samarbeid med lokale tjenester og næringsliv.
- Administrasjonslederstilling og en instruktørstilling ble tatt bort i 2024 på grunn av økonomisk innstramming. Sammen med tidligere innstramninger gjenstår 1,25 % merkantil ressurs. Dette inkluderer en viktig økonomimedarbeider. For tiden har vi en lærling i merkantile oppgaver.

- Medarbeidergruppen består videre av lærere med undervisningskompetanse innen fellesfag og programfag. Noen medarbeidere har fagarbeiderbakgrunn, lang erfaring fra yrkeslivet og med naturtalent i relasjonsbygging. I rådgivergruppen har vi barnevernspedagoger og sosionomer.
- En utvidet ledergruppe, som kalles kjernegruppe, består av ledergruppen, to medarbeidere og to ungdommer fra hver avdeling. Den er organisert slik for å sikre ekte involvering og forankring av utviklingsarbeidet i hele virksomheten. Innspill og perspektiv fra alle deler av virksomheten er et viktig grunnlag for planlegging og gjennomføring av felles fagdager. Det gjør også at hver avdeling har flere viktige endringsagenter i hverdagen. De har medansvar for avdelingenes ukentlige fagmøter og fagutvikling.

STRUKTUR FOR Å BYGGE FELLES KULTUR FOR LÆRING OG INNOVASJON

Gjennom utviklingsarbeidet har UngInvest AIB etablert flere nye begrep. For å styrke ønske om likeverdighet i et levende læringsfellesskap kalles medarbeiderne for eldre læringskolleger og kursdeltakerne/samarbeidselevene for unge læringskolleger. Det er knyttet til vår pedagogiske grunnforståelse, hvor læring betraktes som noe som foregår relasjonelt. Bildet viser felles innlegg på lærings festival av unge og eldre læringskolleger, som forteller om kulturen.

Det er etablert en kultur hvor unge og eldre læringskol leger er sammen i pausene og lunsjen, som foregår i felles kantine. Det finnes ikke lærerværelser. Ungdom mene gir stadig uttrykk for at dette er noe av det beste i UngInvest AIB. Det fører til trygghet, muligheter for å øve på småprat og andre viktige livsmestringsferdigheter.

- Medarbeiderne i UngInvest AIB har en arbeidstidsavtale basert på ordinære KS-vilkår. Medarbeiderne har tilstedeværelse 37,5 timer per uke. Det er lagt opp til fleksibel bruk av de resterende timene, som i gjennomsnitt utgjør ca 43 timer per uke. Ordningen er knyttet til komprimert arbeidstid. På den måten følger UngInvest AIB tilnærmelsesvis skolenes ferie- og avspaseringsordning.
- Lærerne på pedagogisk verksted, jobber i tråd med lærernes arbeidstidsavtale. Det gjelder 5 lærere. Samlet sitter vi på bred undervisningskompetanse for videregående skole.
- Felles møteplan for alle avdelingene er særdeles viktig. Alle eldre læringskolleger jobber sammen ei uke etter at ungdommene har startet sommerferien og ei uke før skolestart. Dagene benyttes til faglig utvikling og evaluering i fellesskap og avdelingsvis samt rydding og planlegging av kommende skoleår. Dette sikrer at nødvendig informasjon er delt med de ansvarlige, og at ungdommene blir ivaretatt fra dag en. Hver avdeling er samkjørt fra første skoledag.

- Det ligger 6 felles obligatoriske plandager/fagdager per år hvor alle avdelingene møtes til felles faglige utvikling. Yngre læringskolleger inviteres med på noen av disse.
- Hver tirsdag fra 14.00 - 16.30 er det fagmøter på avdelingene. Da følger hver avdeling opp virksomhetens faglige utviklingsarbeid, tilpasset lokale behov, nasjonale og lokale satsinger samt vedtak.
- Dette er avgjørende strukturer for et kontinuerlig utviklingsarbeid, og en forutsetning for å bygge og videreutvikle ønsket kultur. I tillegg har hver avdeling morgenmøter, informasjonsmøter mm.

REELL EFFEKTIVISERING VED Å BYGGE KAPASITET

Gjennom måten virksomheten og utviklingsarbeidet er organisert på, har UngInvest AIB bygd kapasitet og oppnådd reell effektivisering. Allerede gode resultater for ungdommene er forbedret, selv om ungdommenes utfordringer ser ut til å ha økt. Det er grunnlag for å anta at det har sammenheng med trening på ferdigheter og at kompetansen har økt i hele medarbeidergruppen. Utdanningsforsker Andy Hargreaves (2014), kaller dette for «kumulativ effekt».

Organisasjonslæring internt, har gitt rom for samkaping eksternt med nasjonale og internasjonalt anerkjente fagmiljøer. Slik har UngInvest AIB utviklet seg til et nasjonalt vitensenter for styrkebasert læring, i tråd med fylkestingsvedtak fra 2014. UngInvest AIB har tatt i bruk kunnskapsbaserte teorier om blant annet 2.ordens læring, aksjonsforskning med lærende undersøkende anerkjennende dialoger, distribuert ledelse og praksisfel lesskapenes betydning for å utvikle felles kultur og eierskap til målene, og realisering av disse. Hargreaves mfl (2014) viser til behovet for denne type ledelse i et postmodernistisk samfunn. Det er mer effektivt enn hierarkisk styringsledelse med korte møter, "ordrespråk" og ovenfra-nedstyring. Strategier for relasjonell og tillitsskapende ledelse, skaper økt psykolo gisk trygghet (Bringselius 2020), kreativitet, eierskap til målene og økt entusiasme for å nå disse. Det er reell effektivisering. Mer om de pedagogiske tilnærmingene og hvordan det er gjort, i denne rapporten på side 12.

ØKONOMI

- Netto budsjettramme for 2024 var på ca.39.787.000 mill kr. På bakgrunn av dette og tidligere budsjettrammer har vi beregnet at hver ungdom i UngInvest AIB koster ca kr.170 000. Dette er omtrent som naturbruk og musikk-dans-drama. Det er svært billig, i forhold til ungdommenes behov for lignende tiltak. Midlene dekker ca 41,5 stillinger og drift.
- Fra 2016 har fagopplæringen bidratt med 1,5 mill kr til arbeidet med alternativ vg 3 i skole.
- Vi har inntekter fra salg av produkter, videreutdanningen vi samarbeider med NTNU om, samt oppdrag og kurs. Samlet sett gjør det at budsjettet gått i balanse.
- Siden 2020 har vi mottatt kr 300 000 per år fra Kronprinsparets fond. Beløpet har i perioder vært større. Vi har hatt prosjektmidler til folkehelseprosjekt i Hallingdal og har midler fra Nordisk ministerråd Nordplus til samarbeid med NTNU, Sverige og Danmark. I 2024 ble vi invitert til samarbeid med Island og Estland gjennom EEA Grants. Økonomien i dette står nærmere forklart på side 47.
- Alt samarbeidet gir verdier utover det økonomiske, i form av økt læring for både yngre og eldre læringskol-leger, og økt kvalitet i opplæringen.
- En forutsigbar økonomi fra fylkeskommunen, er grunnlaget for å kunne beholde medarbeidere over tid og opprettholde kvaliteten i utviklingsarbeidet.

RESULTATER – ÅRLIGE ETTERUNDERSØKELSER

I november hvert år gjennomføres en etterundersøkelse av ungdommer som avsluttet skoleåret i juni. Svarprosenten ligger over 90 % de siste årene. I 2024 var den 94 %. Undersøkelsen gir oss et bilde på hvilken aktivitet ungdommene er i på det tidspunktet.

Tallene i rubrikken er i prosent %

Evaluering AFI:	2010	2013	2020	2021	2022	2023	2024
Utdanning/arbeid:	75 %	79 %	87 %	86 %	89 %	86 %	87 %
Utdanning:	69 %	70 %	77 %	69 %	75 %	73 %	73 %
Positiv aktivitet:	90 %	91 %	97 %	93 %	94 %	93 %	92 %

Antall elever, kursdeltakere (KD) og VG 3-ere, de tre siste årene:

2021/2022	250 ungdommer	120 kursdeltakere, 75 samarbeidselever, 35 alternativ fagopplæring i skole, 9 ungdomsskole og 1 lærling, 10 søkerverksted)
2022/2023	243 ungdommer	(123 kursdeltakere, 72 samarbeidselever, 41 alternativ fagopplæring i skole, 7 ungdomsskoleelever.)
2023/2024	226 ungdommer	(132 kursdeltakere, 59 samarbeidselever, 30 alternativ fagopplæring i skole, 5 ungdomsskoleelever)

NB! Kommunene kjøper plasser til ungdomsskoleelevene.

Oversikt over dokumenterte diagnoser fra rapporter som følger ungdommene. En ungdom kan ha flere diagnoser.

	2019/20	2020/21	2021/222	2022/23	2023/24
ADHD/ADD:	55	67	67	67	67
Angstrelaterte/ Psykiske diagnoser:	87	88	94	122	146
Autisme/Asperger/ Tourette:	46	40	50	50	56
Lese-skrive-matte vansker:	28	39	23	29	25
Store generelle lærevansker:	8	16	12	17	19
Rus:			10	12	6
Fysiske diagnoser:			16	7	21

Skoleåret 2023/24 hadde 34 ungdommer oppfølging av barneverntjenesten og 146 oppfølging av psykisk helse.

SAMFUNNSØKONOMI PÅ KORT OG LANG SIKT BLE I 2024 BEREGNET TIL 541 MILL KR

På bakgrunn av de årlige etterundersøkelsene i UngInvest AIB, gjennomførte Det Norske Veritas i 2013 og 2017 samfunnsnytteundersøkelser. I 2017 viste den at gjennomføringsgraden for ungdommer i UngInvest AIB økte med 59 % i forhold til simulert kontrollgruppe. For hver krone investert i UngInvest AIB får samfunnet minst 4 kroner tilbake, konservativt målt. I 2024 ble tallene framskrevet til dagens kroneverdi, målgruppens vansker og de nyeste etterundersøkelsene. Kortsiktig og langsiktig samfunnsnytte ble beregnet til 541 mill kr.

RESULTATER – ALTERNATIV VG3 I SKOLE VED UNGINVEST AIB.

Resultatene har vært svært gode hele tiden. Mellom 74 % - 78% var i positiv aktivitet etter endt læringsløp i perioden 2020 – 2023. Høsten 2024 var antallet med alternativ vg 3-ungdom svært lavt. Resultat i prosent vurderes dermed ikke. Høsten 2025 er antallet på vanlig nivå.

GODE RELASJONER GIR EFFEKT FOR FAMILIENE OG NÆRE RELASJONER.

Tett respektfullt samarbeid med foresatte har stor betydning for resultatene. Hva forteller de?

UngInvest AIB har et nært samarbeid med foresatte. Hver enkelt ungdoms hovedkontakt ringer jevnlig hjem for å fortelle hvilke styrker ungdommene har tatt i bruk og hvilke oppgaver de har mestret. Vi takker for at vi får låne ungdommene deres, og det er veldig godt frammøte på foreldremøtene i alle avdelingene. Dersom ungdommene ikke møter til avtalt tid, ringer vi dem. Vi spør ikke hvorfor de ikke kommer. Det fører nemlig ofte til negative følelser. Vi sier hvorfor vi ønsker de skal komme.
De siste årene har vi gjennomført en enkel undersøkelse blant foresatte om deres erfaringer med UngInvest AIB. Undersøkelsen viser at deltakelse i UngInvest AIB påvirker både ungdommene og resten av familien positivt. Scoren på graderte spørsmål har vært gjennomgående høy.

HER ER NOEN EKSEMPLER PÅ KONKRETE SVAR:

Hva vil du si har vært det beste med skoleåret?
«Jeg som mor har kunnet være trygg på at jenta mi blir tatt vare på og fulgt opp. Lærere er interessert i hva hun vil, kan og hva hun potensialene er. Interessert i at hun får det til». «Oppfølging, samtaler ved behov, se ungdommens behov, godt tatt imot av alle»

Hva har vært det beste med samarbeidet med instruktør, lærer, rådgiver og avdelingsledere?
«At han har blitt sett og de rundt ham tydelig har ønsket det beste for han og gitt en veldig sjenert gutt mer tro på seg selv». «At jeg kan ringe hvis det er noe og at vi finner løsninger sammen». «Det er ingenting som ikke kan løses». «At de tar kontakt om det er noe. Enkel vei med meldinger og tlf. Flere møter enn på vgs, veldig trygt og godt for foreldre og ungdom at de blir sett»

Har dette påvirket hjemmesituasjonen, og i tilfelle hvordan?
«Har fått mer struktur på hverdagen og ser at hun må jobbe med seg selv. Hverdagsglede, motivert gutt. Mindre sykdom og fravær. Litt mer avslappa og trygge foreldre.Det smitter over på bedre stemning hjemme. Det er mindre konflikter.»

På hvilken måte har dette skoleåret endret ungdommen din? «Har blitt mer sosial og følt seg viktig». Har gått fra å ikke være på skolen, til å gå tre dager i uka.»
«En som begynner å tro på seg selv og smiler for de små tingene i livet igjen». «Han har prøvd ut en del aktiviteter og arbeidsoppgaver, men det er lite som engasjerer og motiverer».

Hva vil du fortelle om UngInvest til andre?
«At det er et veldig fint tilbud for de som trenger mer hjelp enn de kan få på videregående». «Supert sted som setter ungdommen i fokus. Lett å samarbeide med, og hjelper til med å gjøre hverdagen lettere for ungdommen og foresatte». «Et fantastisk tilbud til ungdom som faller utav eller ikke er klare for vgs!» «Anbefales til ungdom som trenger hjelp og veiledning til å finne ut hvilken linje som er riktig»

Tilbakemelding fra en mor

UngInvest, en ny start - en ny hverdag😊. UngInvest er en veldig bra læringsarena og et godt sted for ungdom som trenger en annen måte å lære på enn slik det i er i det vanlige skolesystemet. UngInvest har flere verksteder knyttet til forskjellige utdanningsprogram. Det er viktig å ha læringsarenaer som UngInvest. Vi vil dele vår erfaring og opplevelse. Vi er foreldre til en ungdom med gode praktisk evner, men med mindre mestring i teoretiske fag. Noe som gjorde at i løpet av de mange skoleårene begynte vår ungdom å tro at ikke kunne noe, ikke fikk til noe og mistet troa på seg selv. Da han var ferdig med grunnskolen så vi det ikke som noe alternativ å begynne på vgs med teorifag. Det og da få muligheten til å komme til en ny læringsarena som UngInvest er "gull verdt"! Vår ungdom har fått en ny start, en ny hverdag og "blomstret opp". Fra og ikke ville på skola, kjempe seg gjennom dagene, være lei seg og motløs til å ha lyst til å møte på UngInvest, få jobbe med det han liker, kjenne mestring og få energi tilbake, trives og ha det bra!

Dette takket være UngInvest, som har et veldig bra opplegg, med tilpasning og samarbeid med hver enkelt elev. Fokuset er mestring, tar utgangspunkt i styrker man har og bygger videre på dette. Dagene er lystbetonte med praktisk jobbing, prøve nye ting og få være kreativ uten måte prestere og vurderinger (karakterer).
Dette har gitt vår ungdom motivasjon, ser at kan mer enn tror, bevisstgjort og kartlagt styrker har, fått mulighet til å utvikle seg, gir tro på ei framtid og jobbe mot egne mål. Etter bare et par uker en synlig og merkbar endring i hverdagen😊. Og i løpet av et halvt skoleår "senket skuldrene", selvbilde og selvtillit styrket! Vi opplever at UngInvest er et godt sted å være, hvor man blir møtt på en god måte og blir sett og lyttet til. De voksne er interessert, viser forståelse og omsorg, gir tillit, noe som gir trygghet og trivsel. UngInvest gir god veiledning og hjelp til finne løsninger og muligheter i/for utdanningsløpet. De samarbeider også med videregående skoler. I tillegg til det faglige er det en god arena for det sosiale. De voksne og ungdommen er sammen på "kryss og tvers" noe som gir trygghet, bidrar og hjelper til å bli kjent med nye, skaper samhold og ha respekt og omtanke for andre. De voksne har tid, er tålmodige, gir oppmuntring og positive tilbakemeldinger🌸.

LÆRINGSTILBUDET MAKSIMERER LÆRING OG MINIMERER FRAFALL

- UngInvest AIB legger vekt på å benytte handlingsrommet i utdanningssystemet maksimalt. Opplæringen knyttes til nasjonale læreplaner, og foregår i hovedsak i praktiske verksteder, kombinert med pedagogisk verksted, hvor det gis opplæring i fellesfag.
- Flere tar eksamen på videregående nivå i samarbeid med skolene. Noen går opp som privatister. Stor grad av fleksibilitet gjør det mulig å kombinere tilbudet i UngInvest AIB med utplassering i arbeidsliv og eller noen dager i skole.
- Flere ungdommer uten eller med svake karakterer fra ungdomsskolen, har i årenes løp tatt eksamen i ett eller flere fag på grunnskolenivå. Vi har erfart at dette har styrket ungdommenes tro på at de kan lære, og motivasjon for å gjennomføre videregående opplæring har økt.
- Alt dette krever iherdig innsats fra både unge og eldre læringskolleger. Hverdagslivet går ikke alltid på skinner. Noen ungdommer må i perioder hentes hjemme. Noen må øve på å sitte i kantina sammen med flere ungdommer. Vi vet at planer som lages for opplæringen må endres. Man må alltid ha plan B,C og D, og lete etter nøkkelen til det som inspirerer.
- Vi må alltid ha tro på ungdommene, spesielt om ungdommen selv ikke tror at noe nytter. Tålmodighet og tid, samt tilpassede høye forventninger er viktig.

TRE UNGDOMMER FORTELLER OM EGNE ERFARINGER

HVA SKAL DET BLI AV MEG DA?

Hvis noen hadde fortalt meg for tre år siden at jeg nå går på UngInvest hver dag, er sosial hver dag og er ute på oppdrag som styrkeagent, ville jeg aldri trodd dem.

Jeg heter Miriam og er 18 år og er samarbeidselev på UngInvest avd. Ringerike. Jeg går nå Vg2 Salg og service, og er elev på Ringerike vgs med all opplæring lagt til UngInvest, kombinert med praksis i bedrift.

Jeg startet på UngInvest for tre år siden med null formening om å komme videre i livet. Etter tre tunge år på ungdomsskolen var jeg klar for å starte på videregående med blanke ark, men når jeg startet skjønte jeg fort at det var lettere sagt enn gjort.

Jeg kunne jo ikke starte med blanke ark når alt jeg hadde vært igjennom satte spor som jeg ikke klarte å legge bak meg. Mine tidligere erfaringer ble med meg videre, og det skulle vise seg å ødelegge mulighetene mine på videregående. Det vanskeligste for meg var å godta nettopp dette. For jeg ville så gjerne, men det stoppet opp. PP-rådgiveren foreslo derfor at jeg skulle starte på UngInvest. Når jeg startet på UngInvest var jeg langt nede etter å ha forstått at jeg ikke ville fungere i et vanlig skolesystem. Jeg måtte bygge meg selv opp igjen helt fra start. Jeg begynte med en halv time i uken hvor jeg hadde med mamma, slik at jeg hadde muligheten til å dra når jeg ønsket selv. Ofte ville jeg hjem etter jeg bare hadde gått inn inngangsdøra.

Det var vanskelig å bygge relasjoner til andre mennesker når jeg ikke klarte å bygge relasjon til meg selv. Etter hvert startet det en ungdom på kurset mitt med samme interesser som meg. For meg var det rart å endelig møte en person som jeg kunne finne felles interesser og samtaleemner med. Jeg oppdaget da at jeg ikke fikk nok tid på huset for å bli ordentlig kjent med den andre. Dette brukte jeg videre som en motivasjon og lærdom. Hvis jeg skal klare å være til stede, så må jeg tørre å bygge relasjoner for å trives.

Med denne lærdommen startet jeg mitt andre året som samarbeidselev. Jeg kunne fortsette med små steg på UngInvest. For dette året hadde jeg to store mål: bygge relasjoner og møte mere opp. Derfor startet jeg med tre dager i uken fra halv ni til klokken ett med innvilget drosje så det var lettere for meg å komme til og fra. Det tok ikke lang tid før jeg begynte å avbestille drosjen min for å være der mer. Det ga meg enormt med mestringsfølelse når jeg klarte å holde ut dagene. Det ga meg glede å ha noen å le med igjen – og da turte jeg også å drømme igjen.

Jeg fikk tro på at jeg kunne klare å bygge meg opp igjen allikevel med hjelp av trygge rammer og gode voksne som ser alle ungdommene for de dem er. Likheter og ulikheter. Jeg ble kjent med flere som ble mine bestevenner. Jeg ble godt ivaretatt av personen som senere ble kjæresten min. Jeg ble styrkeagent og representerer nå UngInvest i mange forskjellige settinger. Jeg møter opp på hver dag og bidrar til at andre med samme utfordringer som jeg, ikke må gå den samme tunge veien for å finne sin plass i skolesystemet. Uten UngInvest tør jeg ikke å tenke på hvor jeg hadde vært i dag.

REISEVEIEN ER ABSOLUTT VERDT DET!

UngInvest er en positiv og trygg plass for meg.

Jeg heter Amalie og er 17 år, kursdeltager på media, salg og design. Jeg bor i Hedalen i Innlandet fylke og pendler ned til Ringerike hver dag.

På bildet ser du bestemor og meg som jobber sammen når vi ungdommene var instruktører en kveld i februar. Det er veldig fint at de rundt meg blir invitert på besøk både på sånne kvelder, på julekafe og vårkafe. Jeg begynte på UngInvest i 2024 (skoleåret 2023-2024) som samarbeid-selev og var her to dager i uka. Jeg fikk vite om UngInvest igjennom skolen min, Hønefoss videregående skole, og fikk hjelp til å få plass. Det beste med å gå på UngInvest er folkene jeg har møtt her som har samme interesser som meg, og at vi gjør mye av oppgavene i praksis. Den største endringen som har skjedd med meg etter jeg begynte på UngInvest, er at jeg er blitt bedre på å prate med folk, og mer sosial. Vi får lov til å jobbe med det vi liker og er interessert i. For eksempel, hvis du er interessert i sying, så kan du jobbe med det for å bli bedre. Jeg har lært mye forskjellig, jeg har lært å bruke forskjellige programmer og maskiner vi bruker på makerspace (Adobe Illustrator, vinyl kutteren og mye mer). Jeg har blitt bedre på det sosiale, og jeg har turt å gjøre ting som å prate foran mange, for eksempel politikere og rektorer.

Jeg tenker at UngInvest jobber med at alle skal trives og mestre med at vi alle jobber sammen på ting og har felles ting flere ganger i uka. I pausene spiller vi mye UNO, som er en fin måte å bli kjent på. Jeg synes det er mest spennende å besøke bedrifter og museer, noe vi får lov å gjøre ganske ofte.

De styrkene jeg har oppdaget og hvordan jeg bruker de er: **nysgjerrighet**, som jeg bruker ofte. Jeg spør mye om hvordan man skal gjøre noe og hvordan ting fungerer. Jeg prøver meg ofte fram. Den styrken går også under min kreativitet. **Kreativitet**, jeg bruker mye kreativitet når vi lager ting. For eksempel brodere, designe mm, også for å finne andre måter for å fikse noe på, når den vanlige måten ikke fungerer.

Vi er likeverdige læringskollegaer, noe som betyr at vi alle er på samme nivå uansett hvilken alder vi er, og lærer fra hverandre. Vi bruker også veikart. Det jeg liker med veikart er å skrive ned ting jeg vill oppnå igjennom årene og hvordan jeg kan gjøre det.

FRA BØLLE TIL BESTEVENN

På UngInvest jobber vi styrkebasert. Det betyr at vi ser hva folk er gode på og hva vi får til bra. Også får vi jobbe videre med dette. I tillegg øver vi på det vi ikke er så gode på.

Jeg heter Kristian og er 16 år. Jeg er kursdeltager på mekanisk verksted. Jeg begynte rett fra ungdomsskolen. Jeg har ordinær jobb på et bilverksted 2 dager i uken, som jeg får lov å kombinere med å være kursdeltager. Det beste med å gå på UngInvest er miljøet. Det er hyggelig å komme på skolen her, for det er nesten alltid god stemning. Den største endringen som har skjedd etter at jeg begynte på UngInvest er at jeg har blitt mer snill med folk. Jeg respekterer andre mer enn det jeg gjorde før. Dette er fordi jeg kan være glad på skolen. Før klarte jeg ikke å respektere lærer og andre, og da lagde jeg leven.

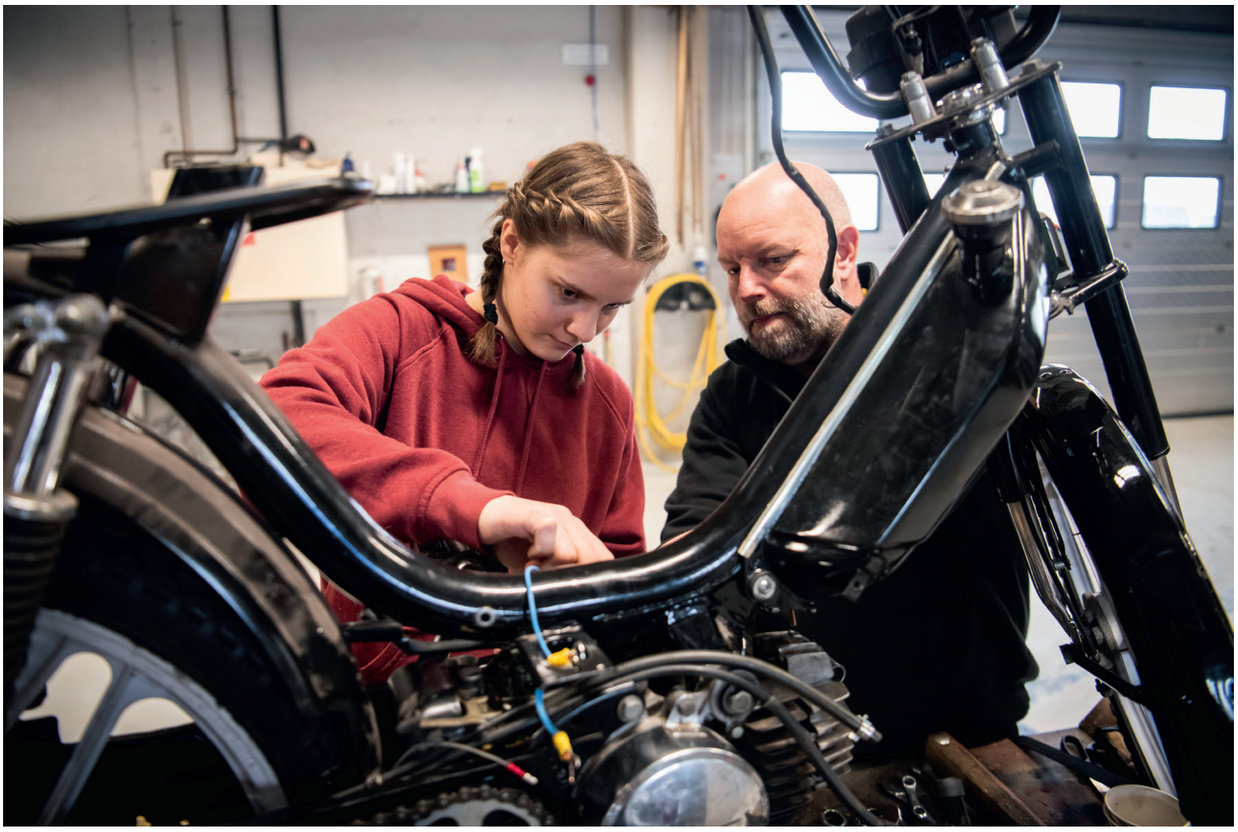

Jeg fikk vite om UngInvest av en kompis, så for å begynne her, bare ringte jeg til Kine (avdelingsleder) og hun sa at jeg kunne starte med en gang. Dette var ca en uke før skolestart, og jeg hadde ikke fått plass på den skolen jeg ønsket meg. Førsteinntrykket var at dette var annerledes. Hvordan opplæringen var. Jeg sitter ikke ved pulten en hel dag. Jeg får jobbet på verkstedet. På UngInvest har jeg lært å skru på bil. Jeg har fått en ekstrajobb hvor jeg skrur. Jeg har lært at jeg kan være hyggelig, og bety noe for andre. Når jeg påvirker de andre positivt så gjør jeg er forskjell. UngInvest jobber for at alle skal trives ved å gi like mye oppmerksomhet til alle. Alle er hyggelige hver gang de møter ungdommer. Andre skoler kan lære at det er viktig å vise respekt for alle sammen. De kan også fint starte med styrkebasert opplæring.

Jeg liker veikart fordi jeg kan se hvordan jeg planlegger fremtiden min. Da har du en litt mer klar plan på hva du vil. Jeg har oppdaget at jeg har styrken humor. Dette bruker jeg hver dag på verkstedet og andre plasser. Jeg har også styrken lagarbeider, som jeg bruker når jeg drar med meg de andre både på verkstedet og på aktiviteter. Jeg bruker også styrken sosial intelligens, i møte med folk som kommer innom og når jeg er på oppdrag. I tillegg bruker jeg kjærlighet til å lære. Jeg har lært masse på mekken.

Det mest spennende jeg har vært med på her er læringsfestivalen i Bergen. Det var helt nytt og veldig gøy. Vi måtte ta mye ansvar og ble hørt. Fremtidsmøtet var også spennende fordi vi ble hørt, og vi møtte Kronprins Haakon. Det beste med å være styrkeagent er at det er gøy, vi får være med på litt andre ting. Jeg får møte folk jeg ikke hadde blitt kjent med ellers. Både yngre og eldre. Prøve ting jeg aldri hadde tenkt jeg skulle. Det at vi er likeverdige læringskollegarer vil si at vi alle har lik verdi. Da er ingen mindre verdt. Det blir mer likt en arbeidsplass. UngInvest har betydd en god del for meg. Dere har vist meg mer hva jeg vil. Jeg har fått mer tro på at jeg kan jobbe med biler, samt mer tro på meg selv.

DE SÅRBARE OVERGANGENE. HVA GJØR UNGINVEST AIB?

Søkerverksted: Ved skolestart i august har UngInvest AIB hvert år det som kalles søkerverksted. Målgruppen er ungdommer som ikke har fått skoleplass. I påvente av plass, tilbys ungdommene å delta i fellesfag og eller praksisverkstedene, slik at de ikke mister for mye av det faglige mens de venter på skoleplassen. Rådgiverne holder tett kontakt med skolene, som jobber med ventelister, slik at alle kan komme i gang med skole så raskt som mulig. Får ungdommen positivt svar, har vi i flere tilfeller kjørt disse ungdommene til skolen med en gang.

Tett samarbeid med ungdomsskoler: I Buskerud har vi i alle år hatt et tett sammen med ungdomsskolene og de videregående skolene, om ungdom som kan ha behov for et avklarings- og modnings år. Samarbeidet starter året før ungdommene skal søke videregående opplæring. Rådgivere, foreldre og ungdommer inviteres på besøk, for å avklare om UngInvest AIB kan være et godt startpunkt. Noen ungdommer får hospiteringsdager i løpet av våren. Det utformes læringsløp tilpasset ungdommens behov, i et respektfullt samarbeid med ungdommene, foreldrene og avgiverskolene. Relevante hjelpeinstanser fra kommuner og spesialisthelsetjenestene som barnevern, BUP, DPS, FactUng, NAV mfl involveres der det er behov. Dette gjelder også elever fra videregående skoler, hvor PPOT har en sentral rolle.

Oppstartuka i UngInvest AIB kan se slik ut: Oppstartsuka forberedes godt. De fleste ungdommene har vært på besøk og/eller hospitert før sommerferien. Vi starter å bygge relasjon med en gang. Ved å bli kjent, kan vi lage rammer sammen slik at oppstarten blir best mulig. Trygghet må skapes med en gang. Avtaler i forhold til hvem som ønsker å bli møtt på hvilken dag og hvor, er ofte gjort før sommerferien, eller underveis i inntaket. Noen har behov for å møtes utenfor lokalene første dag, og plan for en eventuell «reserveløsning» er allerede drøftet. Det kan være eksempelvis handler om hvor i rommet ungdommen ønsker

å sitte. Om det skal være sammen med eller uten en eldre læringskollega eller trygg voksenperson. For noen ungdommer oppleves det trygt å ha en retrettmulighet og forutsigbarhet i forhold til innhold og det som skal skje i løpet av dagen eller dagene.

Bli kjent aktiviteter som skaper gode sosiale erfaringer er med på å skape et godt miljø fra starten av. Vi har gode erfaringer med å benytte flere av verktøyene våre som styrkekort og anerkjennende intervju knyttet til verdiene våre preger uka. Vi ringer hjem allerede etter noen dager, for å fortelle om det positive vi har sett ungdommene gjøre de første dagene. Det skaper en god relasjon mellom lærer/instruktør og hjemmene fra første stund.

I gang i Kongsberg og søkerverksteder ved skolestart. Dette er et tilbud for ungdommer som ikke har fått skoleplass ved skolestart i august. Ungdommene knyttes til pedagogisk verksted og kan starte med fellesfag i tillegg for ikke å bli hengende etter. Vi følger opp i forhold til ventelistene, slik at ungdommene kommer i gang så raskt som mulig. I Kongsberg har det vært et samarbeidsprosjekt mellom Kongsberg VGS, UngInvest, PPT/OT, Kongsberg kommune og NAV som har pågått 8 år på rad i Kongsberg. Ca. 20 ungdommer starter opp samme dag som alle andre elever, hvert år, og de fleste får tilbud i løpet av denne uka. En til tre ungdommer går over til UngInvest som kursdeltagere, hvert år, etter å ha deltatt på I GANG. UngInvest deltar siste dag med info, styrkekort og veikart, samt tilbyr de som ikke har fått skoleplass omvisning på avdelingen samme dag eller uka etter.

Oppfølging etter UngInvest-perioden: Høsten etter at ungdommene har sluttet i UngInvest AIB, holder vi også kontakt videre for å sikre at alle kommer godt i gang. Noen ganger gjøres det med samtaler for å holde motivasjonen oppe, og noen ganger tar vi initiativ til samtaler med skolens rådgiver eller kontaktlærer. Det hender også at noen ungdommer har behov for hjelp til økonomi, familieforhold mm.

STERK BEKYMRING FOR ØKT FRAVÆR FØRTE TIL SPENNENDE FORSKNINGSPROSJEKT

Fravær fra grunnskolen har vært økende siden 2013. I september 2024 gjorde vi en kartlegging blant ungdommene som på det tidspunktet var i UngInvest AIB. Av 160 ungdommer hadde 68 nesten ikke vært til stede i ungdomsskolen eller ikke vært der i det hele tatt. UngInvest AIB har kontinuerlig inntak hele skoleåret, og det det rimelig å anta at antallet ville stige i løpet av skoleåret. (Per april 2025 har antallet økt til mer enn 90).

På bakgrunn av denne situasjonen, kontaktet virksomhetsleder Mæland professor Ottar Ness ved NTNU og foreslo et samarbeidende forskningsprosjekt. Det finnes allerede mye forskning på området, og mange av disse viser ofte til sosio-økonomiske bakgrunnsforhold. Nå viser dansk forskning at økningen i frafall trolig ikke kun kan forklares ut fra disse forholdene. I vårt forskningsprosjekt ønsker vi å få mer kunnskap om hva de unge og dere foresatte kan lære oss om temaet. Forskningsprosjektet vil bli igangsatt i løpet av våren 2025. Vi håper at resultatene kan gi ny innsikt i hva som skal til for å beholde ungdommene i skolen. Beskrivelsen av forskningsprosjektet ligger som vedlegg. Det arbeides systematisk med økt nærvær i hele UngInvest AIB. Et godt eksempel foregår på Ringerike.

SAMARBEID PÅ RINGERIKE OM «ØKT NÆRVÆR»

Hvordan kan vi sammen skape en skole hvor alle trives, gleder seg til å komme hver dag og lærer mer enn forventet?

Våren 2023 startet UngInvest AIB et samarbeid med våre samarbeidspartnere i Ringerike-regionen med spesielt fokus på ungdommer med ufrivillig skolefravær. Bakgrunnen for nærværsprosjektet er den bekymringsfulle økningen av antall barn- og unge med ufrivillig skolefravær i denne regionen. Sammen anslo vi ca 1/3 av de ungdommene som kommer til UngInvest AIBs avdeling på Ringerike er i denne kategorien.

De yngre læringskollegaene peker på at årsakene er sammensatt. Det handler ofte om trivsel, og at undervisningsformen ikke passer. De opplever seg ikke sett eller hørt og velger derfor å bli hjemme. Dette skaper fortvilte ungdommer, foresatte og lærere. Alle ønsker endring, og det beste for ungdommen - men hva er rett virkemiddel? Det ble viktig å skape relasjoner mellom alle som jobber med målgruppa for å bli kjent med hva hver enkelt kan bidra med. Gruppen ble raskt enige om å jobbe mer systematisk for å skape gode samarbeidsrutiner, og tenke nytt for å ivareta denne målgruppen. Dette er i tråd med den regionale planstrategien for Buskerud, hvor innenforskap og at alle skal fullføre videregående opplæring innen 2030 har høy prioritet.

ARBEIDSGRUPPEN HAR HOVEDSAKELIG JOBBET MED DISSE PUNKTENE:

- Samarbeidsavtale/rutine for kjøp av plass på UngInvest AIB med Ringerike, Hole og Jevnaker kommune for ungdommer i 10.klasse.
- Et pilotprosjekt for å få styrkebasert tenkesett og verktøy inn i ungdomsskolen.
- Samarbeid med markedsavdelingen på NAV om sommerjobber med tilskudd, hjelp til å knytte kontakter med bedrifter og bransjer som har behov for arbeidskraft, samt samarbeid med Ringerike kommune om målgruppa.
- Samarbeid med skolefaglig rådgiver i Ringerike kommune v/utdanning og familie i Ringerike kommune om søknad om prosjektmidler til skolelos.
- En pilot på Haugsbygd ungdomsskole. Der har UngInvest AIB vært inne på alle trinn med introduksjon av styrkebaserte verktøy. Identifisering av styrker på 8.trinn, anerkjennende elevsamtaler med bruk av veikart på 9. trinn og aksjonsforskningsprosess for å skape gode læringsfellesskap på 10.trinn
- Faste møter med tema overgang mellom ungdomsskole og videregående opplæring. Rådgivernettverket har jobbet sammen for å styrke rutinene. Erfaringer er delt, og det inspirerte til å «stjele» ideer og samarbeide om opplegg.
- Problemstillinger for målgruppa blir diskutert, og bringes videre i egen etat, avdeling. Det har vært spesielt viktig å ha med ungdommer inn i gruppa for å få med deres stemme inn.
- Gruppen deltok på gratis boklanserings av Gro Emmertsen Lunds fagbok» Fra frafall til fellesskap, for å øke forståelsen for målgruppa.

Det er stort engasjement og vilje til å bidra fra alle involverte. Målet er å skape et felles faglig pedagogisk grunnlag, og at nettverket kan hente kompetanse fra hverandre. Alle har vilje til å jobbe sammen for å øke nærværet til barn og unge med ufrivillig skolefravær.

PSYKISK UHELSE OG UTENFORSKAP KAN FORSTÅS OG MØTES OFFENSIVT

Utfordringene med økt psykisk uhelse og utviklingen av stadig flere diagnoser, bekymrer også. Antall hjelpere og tiltak øker. Fra vårt ståsted opplever vi at det aldri har vært flere hjelpere i et stadig mer fragmentert hjelpeapparat. Det snakkes om ungdommer og familier med komplekse og sammensatte vansker. En annen inngang kan være å vise til et komplekst hjelpeapparat som har store utfordringer med å koordinere innsatsen.
Kan forenkling, snarere enn stadig nye satsinger og prosjekt, være en bedre løsning? Kanskje også mindre kostnadskrevende.

UngInvest AIB har samarbeid med fagfelt og fagpersoner som deler denne bekymringen. Det er viktig å følge med på de nyeste kunnskapsbaserte forståelsene og hvordan man kan møte utfordringer på måter som skaper bedre resultater. Vi får stadig bekreftet behovet for å jobbe videre med de styrkebaserte tilnærmingene, hvor vi ser etter ungdommenes ressurser, identifiserer styrker og talent, samskaper komfortable forventinger (Sofie 2024) og legger til rette for at potensialene forløses.

- I rapportene fra FNs spesialrapportør om retten til fysisk og psykisk helse fra 2017 og 2019, slås det fast at god psykisk helse er ikke det samme som fravær av psykiske plager og lidelser.
- Det handler om et politisk, psykososialt og økonomisk miljø som gjør at individer og grupper kan leve verdige liv, med de samme rettighetene som andre, der alle kan få utfoldet sitt potensial.
- Disse rapportene minner oss om at medisin og terapi i liten grad påvirker vår psykiske helse. All verdens terapi og medisiner kurerer ikke de store folkehelseproblemene som sosial ulikhet, ensomhet og utenforskap.
- **Forskning viser at styrkebaserte tilnærminger som setter fokus på levekår, psykososiale sammenhenger skaper robuste mennesker og lokalsamfunn – som igjen skaper økt livskvalitet.**

Et godt eksempel på at en slik satsing er i ferd med å etableres skjer i Hallingdal.

SAMSKAPINGSRÅDET I HALLINGDAL

– KOORDINERT INNSATS FOR INNENFORSKAP

To styringsgrupper ble i løpet av 2023 slått sammen til et samskapingsråd. Karriere Buskerud og UngInvest AIB hadde tidligere hver sin arbeidsgruppe, med flere av de samme deltakerne. I samskapingsrådet sitter det representanter fra NAV, kommunens oppvekstavdeling, PPT, OT, fylkeskommuneadministrasjonen, regionrådet, næringshagen, rektorene ved de to videregående skolene, Karriere Buskerud og UngInvest AIB.

Det er utarbeidet eget mandat for gruppen, hvor hovedmålet er å holde hverandre oppdatert på hva som skjer innenfor hver sektor, og bidra til økt koordinert innsats for å sikre innenforskap. Høsten 2024 ble også kommunedirektøren i Gol kommune, personalsjefen og barnehageansvarlig koblet inn i rådet, sammen med oppvekstleder og rektor for kulturskolen i Ål kommune. Høsten 2024 ble det enighet om å jobbe for at hele Hallingdal skal bli en region med satsing på relasjonell velferd.

Å JOBBE STYRKEBASERT

- HVA BETYR DET? HVORDAN GJØR VI DET?

Start with asking what´s strong not what´s wrong – and then use what´s strong to change what´s wrong.
Cormac Russell

Dessverre er det ofte slik at ungdommene som starter i UngInvest AIB har et negativt bilde av seg selv. De har fått negative merkelapper underveis, og vet mye om hva de ikke kan. De kan ha fortellinger om seg selv som handler om at de ikke kan lære, ikke er verdt noe, ikke blir likt, er late osv. Mange av ungdommene har omfattende dokumentasjon på hva som ikke fungerer, ofte knyttet til diagnoser. En av UngInvest AIBs hovedoppgaver er å endre ungdommenes destruktive fortellinger til konstruktive fortellinger, både om seg selv og hverandre. Den sammen endringen er viktig for foreldrenes og omgivelsenes syn på ungdommene også. Vi har erfart at styrkebaserte tilnærminger gir et større handlingsrom og gode strategier for å få til dette.

Begrepet styrkebasert blir ofte brukt som en paraplybetegnelse på ulike fagtradisjoner som benytter ord som styrkebaserte, ressursbaserte, empowermentbaserte eller resiliensbaserte tilnærminger (Helsedirektoratet, 2018; Kunnen, et al., 2013, Zimmermann, 2014).

UngInvest AIBs utviklingsarbeid er spesielt basert på sosialkonstruksjonisme (Gergen, 2022, 2023, Lund, E 2014, 2015, 2024), Appreciative Inquiry (Cooperrider & Srivasta, 1987; Mæland, 2020; Hauger, 2021; Mæland & Hauger, 2008) og positiv psykologi (Seligman, 2011, Fredricson 2009). Tilnærmingene er nært koblet sammen med teorier om mattering; om det å være betydningsfull gjennom å bli verdsatt og bidra til verdi i eget og andres liv og i samfunnslivet (Prilleltensky, et al. 2023).

Et viktig grep for å få endret ungdommenes og omgivelsenes negative syn på ungdommen, knytter vi til begrepet «reposisjonering». Vi legger til rette for situasjoner hvor ungdommene er trygge, men må ut av komfortsonen. En ungdom kalte det «komfortabel forventing». Akkurat høy nok forventning til å oppleve læringsglede, mening og mestring. Samtidig får ungdommene oppleve å bidra med noe som er verdifullt i forhold til omgivelsene, gjennom autentisk læring. De siste årene har det kommet forskning som bekrefter hvor viktig dette er. Mattering (Prilleltensky, et al. 2023), viser at det har avgjørende betydning for å utvikle og opprettholde god psykisk helse at man opplever å være betydningsfull og samtidig får bidra med noe betydningsfullt.

PROAKTIV KULTUR BIDRAR TIL Å UTVIKLE SOSIALE OG EMOSJONELLE FERDIGHETER, VIKTIG FOR TIL-HØRIGHET OG LÆRING

For å lykkes i dette arbeidet, er det en forutsetning at alle som arbeider i UngInvest AIB må ha samme grunnleggende forståelse for hvordan vi kan få disse endringene til å skje. Det innebærer at eldre læringskolleger må trene nye ferdigheter og stadig lære sammen med ungdommene. Vi må tenke annerledes om fastlåste forståelser vi tar for gitt (Gergen, 2010), være nysgjerrige og eksperimenterende. Vi vet at ungdommene og foresatte må møte en konsistent kultur, uansett hvilken skole eller UngInvest-avdeling og verksted de tilhører. Dette er understreket i anerkjent utdanningsforskning gjennom mange år, blant annet av Hargreaves og Fullan (2014). I NOU (2015) «Å høre til», ble det vist til forskere som påpekte at «whole school approach» må til for å skape beskyttelsesfaktorer for mobbing. Det skaper gode relasjoner mellom jevnaldrende og øker den sosiale kompetansen. Dette skaper nødvendig trygghet som må være til stede for trivsel og læring.
I boka Fra frafall til fellesskap (2024) løfter Gro E Lund opp forskning av Smyth og Hattam, som viser hvordan skolens dominerende kultur påvirker innenforskap og læring. Våren

2024 brukte vi modellen for å undersøke om UngInvest AIB har en dominerende proaktiv kultur, og fikk tydelige indikasjoner på det. Vi undersøkte hva våre unge læringskolleger mente var det viktigste for deres læring og utvikling. Sammen med ungdommene fordelte vi utsagnene deres knyttet til kriteriene i modellen. Slik ble ungdommene «medforskere», noe de gav uttrykk for var spennende.

	Skolens kultur	Proaktiv kultur
1	Skolens klima	Elevenes stemmer involveres
2	Inklusjon vs eksklusjon	De som passer "minst inn", ønskes mest velkommen
3	Fleksibilitet	Respekt for elevenes forpliktelser utenfor skolen og deres behov for fleksibilitet i samarbeid med skolen
4	Planlegging av undervisning	Samskapelse av undervisningsinnhold, relevans i fht elevenes liv og interesser
5	Pedagogikk	Felles planlegging av innhold og evaluering. Elevene opplever å bli behandlet likeverdig som menneske
6	Håndtering av elevatferd og følelser	Læreren lytter tillitsfullt til elevene og tar deres følelser på alvor. Elevinnfly-telse på å samskape konstruktive kontekster. Øvelse på adferd ses på som undervisnings-spørsmål.
7	Respekt og omsorg	Løsningsorientert omsorg og respektfull dialog med elever for å styrke tilhørighet og fellesskap. Eksternalisering av problem.

20 ÅR MED STYRKEBASERTE STRATEGIER - LÆRING OG SAMSKAPENDE INNOVASJON.

Utgangspunktet for at UngInvest AIB tok det offensive valget i 2005, bygde på ønske om å utvikle en felles dominerende kultur og bli en lærende virksomhet i tråd med Peter Senges (Roald K, 2004) definisjon: «Organisasjonar der deltakarane jamleg utviklar evna til å skape ønska resultat, der nye ekspansive tankesett blir framelska, der kollektive ambisjonar får spelerom, og der menneska kontinuerlig lærer meir om korleis ein lærer saman.» På den måten ville vi skape best mulig kvalitet i opplæringen for ungdommene.

Med ekte involvering av alle ansatte, startet et kontinuerlig styrkebasert utviklingsarbeid som fikk bred tilslutning. Det har vært avgjørende for resultatene som er skapt. Hele organisasjonen har vært involvert i læringsprosesser gjennom strategiene i aksjonsforsknings-modellen Appreciative Inquiry (AI), utviklet av professor David Cooperrider (1987). Han bygde på teori fra sosialkonstruksjonisme (Gergen, 2010) og positiv psykologi (Seligman, 2000, 2009, 2011) blant flere. De første tydelige positive endringene i UngInvest AIB sitt læringsfellesskap kom allerede etter den første to dagers samlingen sommeren 2005. Etter 20 år er engasjementet fortsatt høyt. Et resultat av kontinuitet og stadig påfyll av ny teori som knyttes til praksis. Strategiene fører til anerkjennelse, opplevelse av mening og læring. Vi har erfart at endringsarbeid framfor alt kan være gøy.

ER DET ENKELT Å ENDRE TENKE-SETT? NEI, MEN ENKLERE ENN Å ENDRE MENNESKER.

Det betyr ikke at alle læringskollegene har vært like positive til strategiene hele tiden. I perioder har det krevd ledelse og tålmodighet fra alle parter. For å lykkes må man lede og ha kraft til å stå i situasjoner gjennom perioder med kritiske og noen ganger negative kommentarer. Kritisk velmente spørsmål og innvendinger er viktige. For å lykkes i et utviklingsarbeid er det viktig å forstå at endring tar tid. Ny logikk basert på nye grunnleggende forståelser, krever trening og utvikling av nye ferdigheter. Da kan man miste motet og det er lett å gå tilbake til gamle strategier, selv om disse ikke har gitt spesielt gode resultater. Man må tåle at man ikke oppnår optimalt gode resultat med en gang. Det er da man ikke må gi seg. For å sitere David Bowie 1997, oversatt av Lars Elling 2024:

«Gå alltid litt lenger ut i vannet enn du er komfortabel med. Når føttene dine så vidt er nedi bunnen, er du akkurat på det stedet hvor spennende ting kan skje».

HVA ER AKSJONSFORSKNING? HVORDAN GJØR VI DET I UNGINVEST AIB?

Aksjonsforskning er en demokratisk og deltakelsesbasert tilgang til å skape kunnskap. Den kobler handling og refleksjon, teori og praksis med et mål om å finne praktiske løsninger på folks presserende problemer og mere generelt å få individer og fellesskaper til å blomstre (Hilary Bradbury, s. 2 egen oversettelse i Friman & Hersted 2020).

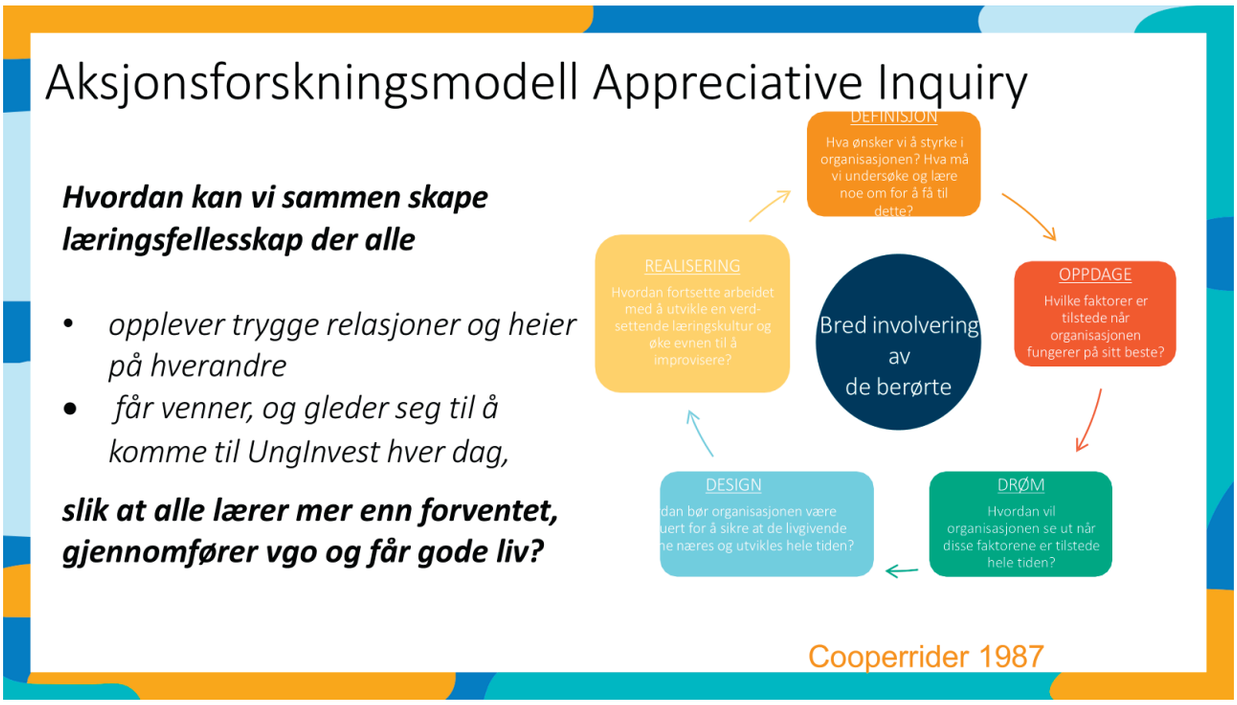
Appreciative Inquiry kalles 2. generasjons aksjonsforskning. Den består av fem faser, som alle begynner på D i det engelske språket, og omtales ofte som 5 D-modellen. Logikken i modellen, som er illustrert i figuren under, kan betraktes som motsats til tradisjonell organisasjonsutvikling. Der tar man ofte utgangspunkt i hva som ikke fungerer, for så å komme med tiltak som kan rette opp eller forebygge feil. Dette kalles problemløsningstilnærming, og grunnforståelsen er at man lærer best av å feile.

5D modellen er en løsningsorientert tilnærming basert på «best-case», hvor framtidsforming vektlegges. Man tar utgangspunkt i spørsmål som retter seg fram mot det man ønsker å styrke og forbedre. Gjennom parvise samtaler inviteres deltakerne til å fortelle om situasjoner hvor de har lykkes, eller har vært i nærheten av å lykkes. Det kalles høydepunkts fortellinger, og man undersøker positive avvik.

Det er en narrativ tilnærming. Positive fortellinger, skaper positive følelser, som igjen skaper framtidstro og engasjement (Seligman 2009, 2011, Fredrickson 2009).

Utgangspunktet kan også være et problem. Forskjellen er at man ikke leter etter svar på hvorfor det gikk galt og hva eller hvem som er årsaken til dette. I stedet lager man utfordrende læringsspørsmål, som leder oss i retning av det vi ønsker å få til. Da unngår man det som ellers har lett for å skje i problemløsningstilnærming, hvor skylden for et problem blir fordelt, noe som fører til at partene går i forsvar. Det kan skape negative følger for arbeidsmiljøet.

I figuren under vises et eksempel på offensivt læringsspørsmål. 5D-prosessen bygger på relasjonell grunnforståelse og derfor spør vi: «Hvordan kan vi sammen skape læringsfellesskap.» Deretter pekes det på hvilke verdier vi ønsker skal være til stede: «alle skal oppleve trygge relasjoner, og alle skal heie på hverandre». Og så formuleres ønsket resultatet: «Slik at alle gleder seg til å komme til Unginvest AIB hver dag og lære mer enn forventet, gjennomføre videregående opplæring og få gode liv».

I problemløsningstilnærming kunne spørsmålet vært: «Hva er det som gjør at så mange unge opplever utrygge relasjoner, mobber hverandre og får psykiske problemer? Hva er det som gjør at så mange slutter i skolen?» Disse spørsmålene er godt belyst gjennom mange forskningsprosjekt gjennom årenes løp. Og stadig nye tiltak har blitt foreslått som resultat av denne forskningen. Fagfeltet knyttet til kunnskapsutvikling basert på styrkebaserte tilnærminger, er verdensomspennende og i rask utvikling. Vi er glade for å være en del av dette, gjennom vårt nasjonale vitensenter for styrkebasert læring. Denne måten å arbeide på, må selvsagt også få lov til å virke ei stund, dersom vi skal få mulighet til å se om det gir bedre resultater på sikt. Det kan se ut til at det gir økte muligheter til INNENFORSKAP for alle.

KORT OM FASENE I AKSJONS-FORSKNINGSMODELLEN 5D-PROSESSEN, OG HVORDAN VI BRUKER DISSE

Definisjon: Det viktigste her er å lage offensive gode læringsspørsmål knyttet til det tema man vil styrke, jfr eksempelet over. Måten spørsmålene utformes på er avgjørende for hvilke svar vi får og hvilken verden vi skaper (Gergen 2010, 2015, 2022).
Oppdage: Det utarbeides kvalitative spørreguider (Hauger 2008, 2024), med generative spørsmål (Gergen 2010, 2015, 2023), som benyttes i parvise anerkjennende intervju. Deltakerne inviteres til å fortelle om situasjoner hvor de har lykkes, eller har vært i nærheten av å få til ønsket situasjon. Man tar utgangspunkt i det som kalles høydepunkts fortellinger og undersøker positive avvik, for å identifisere de faktorene som har vært viktige for at man lykkes og fikk «suksess». Etter parvise intervju, deles kunnskapen i grupper, og dataene systematiseres. Slik legges det til rette for refleksjon. Vi får satt ord på det som kalles «taus kunnskap og delt denne. Vi blir bevisst hva vi har gjort, og hva andre har bidratt med når vi har lykkes. Bevisstgjøringen fører til at vi kan gjøre mer av det som virker. Hele medarbeidergruppens kunnskap tas i bruk. Alle er involvert. Viktig for neste fase.

Drøm: Framtidsforming i praksis. Her stiller vi spørsmål om hva som kan skje dersom virksomhetens høyeste potensial blir forløst. Hva kan vi skape sammen om vi gjør mer av det som virker? Vi utfordrer oss selv og forsøker å se for oss nye måter å jobbe på, som kan gi enda bedre resultater. I denne fasen lager vi konkrete bilder av hva vi kan ha skapt sammen i løpet av den neste 5-10 årene, om vi lykkes med å gjøre mer av det vi vet virker og også finner nye og bedre måter å jobbe på. Samskaping av framtidsbilder, visjon og verdier, gjør at alle får eierskap til disse og økt motivasjon for å realisere disse, slik forskning på motivasjonsteorien til Deci og Ryen (1990, 2000) forteller.

Design: Her spør vi hvordan vi kan legge til rette for strukturer som gjør det mulig å få gjort mer av det som fungerer. Hvordan må vi samarbeide, hvilke strukturer må endres. Hva kan være hindringene. Hvordan kommer vi oss rundt disse? Her kan man lage prototyper på det vi ønsker å prøve ut av nye ideer i Realiseringsfasen.

I overgangen mellom Drøm, Design og Realiseringsfasen benytter vi i UngInvest AIB det vi kaller «veikart». Det er en annerledes måte å lage handlingsplan på. I UngInvest AIB skriver vi ned ønsket framtid, stikkord eller bilder, noen ganger fortellinger, øverst på et langt ark. Deretter går vi nederst på arket og inviterer hver enkelt medarbeider til å

Helt siden Reform 94, har det vært avsatt milliarder til nasjonale og regionale satsinger for økt gjennomføring i videregående opplæring (Mæland 2016). Spørsmålet er om resultatene står i forhold til innsatsen. Riksrevisjonen pekte i 2018 på at tiltak som var etablert for økt gjennomføring, hadde liten eller ingen effekt. KS mener det må radikal innovasjon til for å skape innenforskap. Dette er gode argument for å endre tilnærmingene våre.
I Unginvest AIB har vi fått mulighet til det. Tusen takk.

skrive ned hva den/de ønsker å bidra med som de første viktige stegene for å realisere framtidsbildet vi har skapt sammen. Vi setter av tid til møter og arrangement som vil ta oss i ønsket retning. I denne delen av prosessen legger vi vekt på hvem vi kan samarbeide med, ta kontakt med osv.

Med utgangspunkt i framtidsbildene etablerer vi arbeidsgrupper som kan jobbe med å realisere utvalgte deler av framtidsbildet. Arbeidsgruppene dannes på tvers av avdelingene, og man kan jobbe med temaer man er spesielt opptatt av. Vår erfaring er at styrkene til hver enkelt settes i relasjonelle spill. Det gir ekstra kraft og engasjement. Arbeidsgrupper som jobber parallelt mot samme mål, tar oss raskere i ønsket retning. Dette gir reell effektivitet.
Hver avdeling utarbeider eget Veikart, basert på felles framtidsbilde. tilpasset lokale forhold. Den femte fasen Realisering, handler om å prøve ut prototypene og de aktivitetene som man har planlagt. Dette følges opp på avdelingsvise fagmøter og felles fagdager. Der deler vi erfaringer, undersøker hva vi lykkes med, hva som må endres, prøves på nytt. Vi heier på hverandre og «stjeler gode ideer». Slik opprettholdes positive spiraler.

VI KALLER DETTE «GRUNNKOMPET»

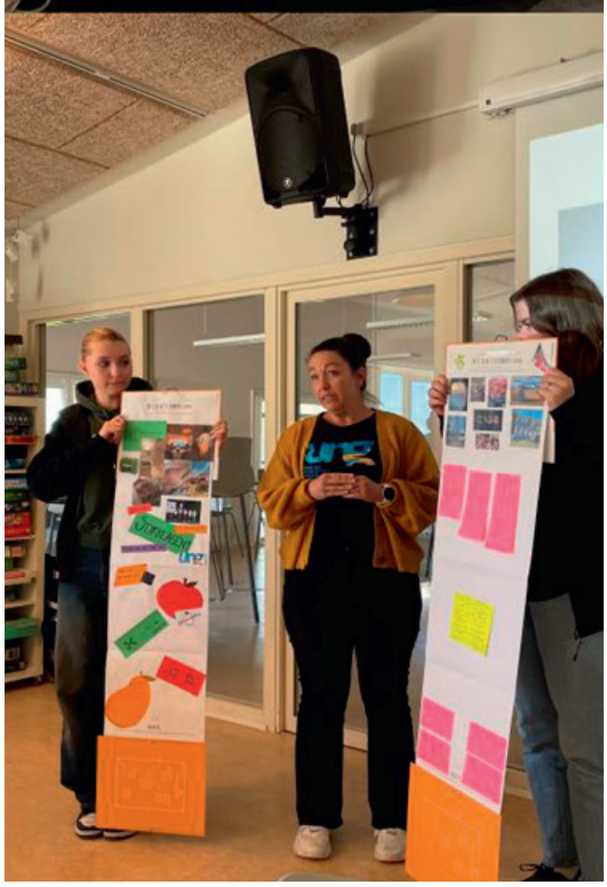
Lærende, samskapende og anerkjennende samtaler foregår gjennom hele 5D – prosessen. Prosessene benyttes på felles plandager/fagmøter, teammøter og sammen med eksterne. Det er ikke happeninger. Erfaringene fra praksis som deles parvis og i grupper, og kobles til teori, realiserer bred involvering. Hele virksomhetens kompetanse benyttes. Alles erfaringer og kompetanse er like viktige. Gjennom det prosessuelle arbeidet har UngInvest AIB utviklet et unikt profesjonsfaglig og pedagogisk referansegrunnlag. Det har gitt kollegene felles språk, begrepsapparat og strategier. Det har ført til utvikling av og eierskap til ønsket kultur og verdier, og gjort det mulig å holde dette levende i et likeverdig læringsfellesskap. Det har ført til innovasjon. Det øker læringen mellom medarbeiderne og anerkjennelsen i hele organisasjonen. Det gir kumulativ effekt, fordi det høyner alles kompetanse, i tråd med Hargreaves og Fullan (2014), slik vi forstår teorien. Det bygger positive relasjoner og trygghet, som må til for at vi skal tørre å eksperimentere mer. Motivasjonen for å prøve ut det man har lært av kollegene øker. Å prøve ut nye ideer i et trygt fellesskap ser ut til å øke lyst og motivasjon.

Vi har erfart at det er enkelt å koble nasjonale og lokale satsinger, samt nye politiske vedtak, inn i denne måten å jobbe på. Og samarbeidet med nasjonale og internasjonale fagmiljø, som foregår ved at UngInvest AIB er et nasjonalt vitensenter for styrkebasert læring, har vært særdeles viktig for å videreutvikle forståelsene, fagligheten, engasjementet og kvaliteten.

FRAMTIDSBILDENES BETYDNING FOR INNOVASJON I NÅTID OG RESULTAT I FRATID

Strategiene i 5D-modellen har vært viktige for at UngInvest AIB har samskapt innovative, konkrete felles framtidsbilder. Dette kalles framtidsforming og er en annen måte å jobbe på, enn framskriving av tall. Framskriving av tall og hva dette kan føre til, kan bidra til selvoppfyllende profeti. Vi slutter å være aktører og forholder oss til at det som framskrives vil skje. Fokuset settes på hvordan vi kan redusere skadeomfanget. Framskriving kan være en faktor å jobbe ut fra. Men framtidsforming handler mer om å bli bevisst hvordan vi kan benytte denne innsikten, forløse kreativiteten og benytte de rike ressursene vi har til å skape ønsket framtid. Da må vi formulere hvordan vi ønsker at den framtiden skal bli, helt konkret. Det gir større handlingsrom og engasjement. Det er viktigere å snakke om hvordan vi vil ha det, enn å si hva som er feil og fordele skyld, og tro at framtiden rulles ut foran oss som ei gressmatte.

Vi utformer framtidsbildene ved å se for oss hva som kan skje dersom alle de suksessfaktorene vi har identifisert gjennom anerkjennende intervju, er til stede hele tiden og med full kraft. Deretter beskriver vi hvilken betydning det vi ønsker skal skje, kan få for ungdommene, foresatte, politikere, oss selv, samfunnet også videre.

Dersom alle i virksomheten gjør mer av det som virker, øker troen på at vi sammen kan realisere framtidsbildene. Det gir også økt eierskap til målene, noe vi har erfart realiserer teori om motivasjon og behovet for autonomi, kalt selvreguleringsteorien (Deci & Ryan, 2000). Her understrekes det hvordan eierskap til visjoner og mål styrkes, dersom mål og visjoner går utover de daglige gjøremålene og er i tråd med egne verdier.

Vi har erfart at eierskap øker den indre motivasjonen. Troen på at man kan nå målene ser ut til å styrkes gjennom bevisstgjøringen av at man vet hvordan målene kan nås. Derfor er det viktig å ha økt forståelse av hva som har ført til suksessfaktorene. Denne innsikten, sammen med eierskapet, gir økt engasjement og innsats (Sheldon, 2012). Gjennom strukturene UngInvest AIB har med felles fagdager for hele organisasjonen, avdelingsvise ukentlige fagmøter, teammøter, følges dette arbeidet opp. Stein på stein.

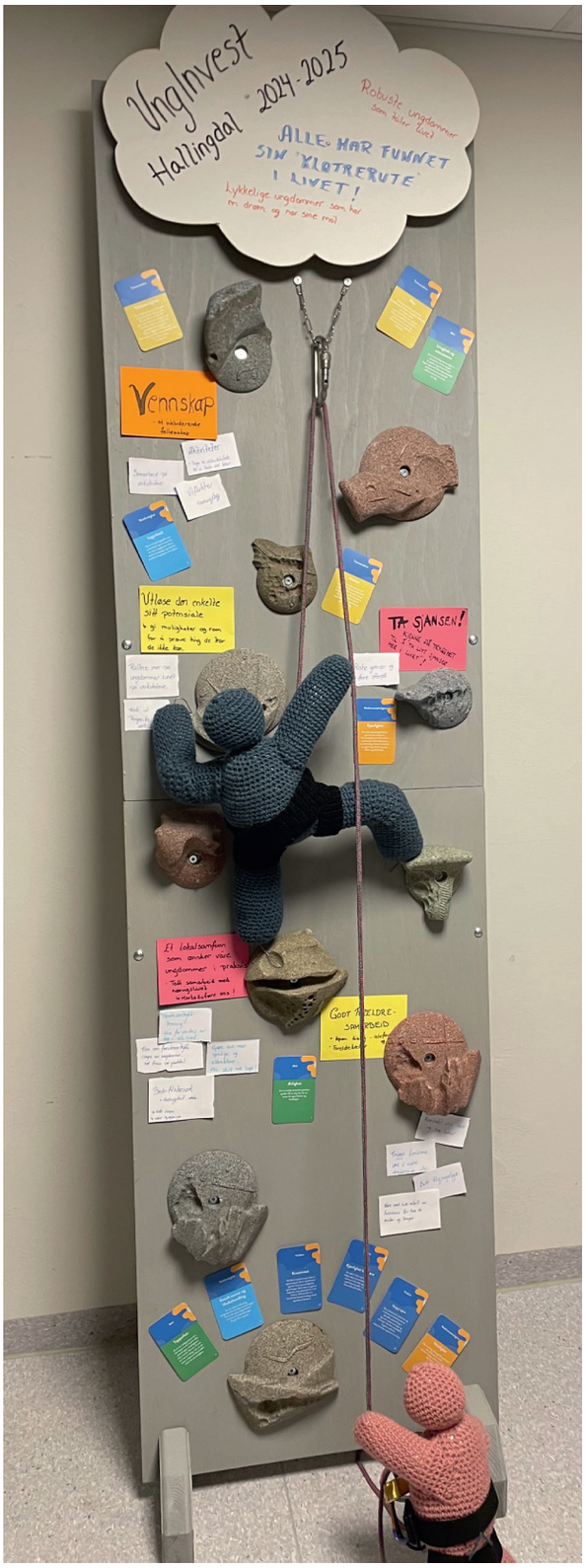
VEIKART SOM HANDLINGSPLAN – DESIGNE REALISERING AV ØNSKET FRAMTID

I UngInvest AIB har vi ofte bearbeidet de samskapte framtidsbildene og laget de om til avisoppslag eller fortellinger om hva som har skjedd 5 – 10 år fram i tid. I denne delen av arbeidet forsøker vi også å foreslå hvordan vi kan nå målene gjennom nye måter å jobbe på. Vi kaller det for den generative fasen. Kan vi designe samtalene annerledes? Kan vi forsøke en ny møteagenda? Kan vi samarbeide med foreldrene, samarbeidspartnerne osv på en ny måte?

Etter at vi har blitt samforent om felles framtidsbilder, lager vi handlingsplaner utformet som Veikart. Vi er opptatt av at framtidsbildene også må kunne endres underveis. Verden endrer seg raskt. Nye forutsetninger tas inn. Da kobler vi nye forutsetninger til framtidsbildene som allerede er skapt, med vekt på å gå fra det beste til det neste.

I denne fasen inviteres hver og en medarbeider og eller team/verkstedene til å bestemme seg for hvilke første steg/handlinger de vil ta som kan bidra til å ta UngInvest AIB i ønsket retning. Det lages veikart for hele UngInvest AIB, for hver avdeling, team. Disse veikartene og stegene danner utgangspunkt for de neste fagmøtene, hvor de følges opp med fortellinger som har tatt oss i retning av ønsket framtid. Gjennom dette avdekker vi gjerne nye temaer som vi ønsker å ha undersøkende, anerkjennende prosesser for å lære mer om. Dette fører til positive læringsspiraler, organisasjonslæring og 2.ordens læring.

Denne rytmen og rammene for fagmøter har vært avgjørende for kontinuiteten i utviklingsarbeidet. Den skaper tydelige sammenhenger mellom felles fremtidsbilder og konkrete handlinger på avdelingsnivå og verkstednivå. Vi løfter fram de beste eksemplene fra hver avdeling, verksted, team som tar oss fram mot ønsket situasjon, deler og lærer, og heier hverandre fram.

Kreativ utforming i vår i kurs Bærekraftig fremtid. Fra fotoforen klatrevegg

HVA KAN SKJE OM VI FORSTÅR ORGANISASJONER METAFORISK SOM KONTINUERLIGE SAMTALER?

Etter å ha øvd på og tatt i bruk anerkjennende intervju og samtaler, preges samtalene i UngInvest AIB i stor grad av hvilke suksesshistorier vi har, hva som virker og hva vi ønsker å få til sammen. Det har skapt tryggere relasjoner, økt forståelse og tillit mellom læringskollegene på kryss og tvers i virksomheten, og altså økt engasjementet. Samtidig har det ført til at ønsket kultur opprettholdes og videreutvikles. Ved å involvere ungdommene i både teori og selve utviklingsarbeidet, har dette blitt styrket ytterligere.

Vi har hele tiden tatt utgangspunkt i praksis og knyttet dette til kunnskapsbaserte teorier. De siste årene har vi fått dypere forståelse og innsikt i forskjellen mellom en individuell versus relasjonell grunnleggende forståelse (Gergen, K 2010, 2015, 2023; Lund, G.E. 2015, 2024), og språkets betydning (Gergen, K. 2010, 2015, 2023).

Lund viser hvordan en individuell forståelsesmodell kan begrense handlingsrommet og skape eksklusjons-spiraler, mens en relasjonell grunnforståelse kan åpne for flere handlingsalternativer og bidra til inklusjonsspiraler. Vi har erfart hva denne forskjellen betyr for økt handlingsrom og inkludering i fellesskap.

Det er skrevet mange bøker og artikler om denne måten å lede på, blant annet «Lederen som aksjonsforsker» (Friman, S & Hersted, L 2020, Relasjonell ledelse (Hersted, L & Gergen, K.J, 2014) Kulturutvikling i skole (Lund, 2015) Relasjonelt arbeid i skolen (Lund, 2014).

ET EKSEMPEL PÅ Å REALISERE TILLITSSKAPENDE LEDELSE

På denne måten har vi i UngInvest AIB forsøkt å realisere tillitsbasert, eller tillitsskapende læringsledelse i praksis. Vi har sett hvordan de organiske læringsprosessene gir raskere resultater. Bakgrunnen for at det skjer, i tillegg til framtidsforming og relasjonell grunnforståelse, mener vi kan knyttes til begrepet distribuert ledelse (Gronn, 2002 og Woods et al. 2004). Her defineres distribuert ledelse som noe som foregår i alle organisasjoner, hvor både formelt og uformelt lederskap foregår.

Dette kan knyttes videre til Lave og Wengers (Paulsen 2008; Lave & Wenger 1991) forståelser av praksisfellesskap, og deres betydning. De forklarer at naturlige arbeidsfellesskap oppstår i alle virksomheter. Deltakerne velger seg inn og ut på bakgrunn av et interessefellesskap og behovet for å være der. Da oppstår det gjerne uformelle ledere, i kraft av den posisjonen de naturlig har. Hvis praksisfellesskapene ikke er forankret i felles grunnleggende verdier, forståelser og retning for virksomheten, kan det bidra til at ulike kulturer oppstår i

Antagelser i den individfokuserte og den relasjonsfokuserte tenkemåten

		Den individfokuserte tenkemåten	Den relasjonsfokuserte tenkemåten
1	Den minste enhet	Individhet	Relasjonen
2	Begivenheter er et resultat av	Individuelle handlinger	Kommunikasjonsmønstre
3	Relasjonen oppfattes som	En følelsesmessig tilknytning	Et kommunikasjonsbånd mellom mennesker
4	Ny viten om relasjoner oppstår ved	Å avdekke og beskrive allerede eksisterende relasjoner	Å utforske og samskape prosesser, hvor relasjonen formes og løpende endres
5	Kjennetegn ved relasjonen	Den er loddrett/hierarkisk	Den er vannrett/likeverdig
6	Makt	Retten til bestemme over andre	Medinnflytelse og medansvar for å skape konstruktive kontekser

samme virksomhet, og bringe virksomhetene ut av ønsket retning. I skolesammenheng kan det være nyttig å se dette i sammenheng med lærernes forståelse av autonomi-begrepet. Vi kan ikke gå i dybden på alle disse begrepene og teoriene her. Dette er ment som innspill til viktige temaer som kan bidra til å forstå hvorfor det er utfordrende å få medarbeidere og virksomheter til å jobbe sammen mot felles mål, verdier og visjon.

Praksisfellesskapene kan imidlertid være en sterk pådriver, dersom medarbeidere blir ekte involvert i gode læringsprosesser. Medlemmene i praksisfellesskap er ofte sterkt faglig engasjerte mennesker med mye energi. Dersom denne energien og entusiasmen blir knyttet til felles eierskap til visjon (framtidsbilder), verdier og basert på teori knyttet til egne erfaringer, vil medarbeiderne kunne være sterke bidragsytere til at virksomheten setter seg offensive, innovative mål som nås raskere. Samtidig opprettholdes og videreutvikles ønsket kultur.

Gro E Lund, (2015, 2019) har gitt oss et verktøy til å ha samtaler og forstå oss selv som medarbeidere i flere posisjoner, som bygger på domeneteorien. Vi er privatpersoner, fagpersoner og organisasjonsmedlemmer. Modellen gjør det lettere å snakke om hvilken posisjon vi inntar/har i forskjellige situasjoner som kan utfordre oss i hverdagen. Det klargjørende og bidrar ofte til færre misforståelser. Fokuset blir satt på hvilket ansvar vi har ut fra posisjon.

Erfaringene med å ta i bruk forståelsene og strategiene i styrkebaserte tilnærmingene og aksjonsforsknings-prosessen 5D spesielt, har gjort det mulig for UngInvest AIB å realisere de viktige kunnskapsbaserte teoriene. Det prosessuelle arbeidet kan oppleves å ta mer tid, med langsommere prosesser. Men de gir bedre resultater og er altså mer effektivt på sikt. Denne måten å arbeide på utløser kreativitet og innovasjon, spesielt når læringsprosessene knyttes til kjernevirksomhetens oppgaver. OECDs rapport fra 2008, pekte på at en slik form for ledelse ser ut til å ha god innvirkning på elevenes læring. Siden den gang har flere pekt på det samme. Blant annet Viviane Robinson (2018), som viser at ledelse som jobber med lærernes læring, har størst positiv innflytelse på elevenes resultater. Det opplevdes også svært effektivt og morsomt, da vi oppdaget hvordan de samme strategiene og verktøyene kunne benyttes til klasseledelse, evalueringer og i det direkte arbeidet med ungdom. Et viktig spørsmål er: Hvordan gjør vi det i det daglige knyttet til ungdommenes læring og klasseledelse? Vi benytter de samme strategiene og verktøyene på verkstednivå og i det relasjonelle arbeidet med ungdommene.

INNBLIKK I HVERDAGEN OG PROSJEKTER

UNGINVEST AIB SOM HELSEFREMMENDE OG LIVSENDRENDE LÆRINGSARENA

STYRKEBASERTE STRATEGIER I DET DAGLIGE ARBEIDET MED KLASSELEDELSE OG UNGDOMMENES LÆRING

Innenforskap, trygghet, trivsel og læring er og har vært en stor satsing i Buskerud og Norge gjennom mange år. Nå er satsingen intensivert gjennom den regionale planstrategien Med hjerte for Buskerud. I UngInvest AIB har vi erfart at de styrkebaserte strategiene, og 5D-prosessen spesielt er et godt verktøy for ekte involvering og klasseledelse. Fokuset i en anerkjennende undersøkelse kan være at alle skal ha det trygt, oppleve vennskap, mestring og heie på hverandre, slik at alle lærer så mye som mulig og får gode liv. Strategiene er de samme som benyttes i utviklingsarbeidet på organisasjonsnivå.

Anerkjennende elevsamtaler med bruk av veikart, og styrkeidentifiseringskort er omtalt i boken Anerkjennende samtaler av Hauger og Mæland (2008). Det ligger også
(bilde 1 s 20)
videosnutter på UngInvest AIBs hjemmeside, hvor ungdommer forteller om hvordan verktøyene benyttes og virker for dem. Kort oppsummert er målet med anerkjennende samtaler å stille undersøkende spørsmål som gjør at vi blir kjent med ungdommenes styrker og ønsker for framtiden. Vi stiller spørsmål som gjør at ungdommene får mulighet til å tenke gjennom og sette ord på hvilken framtid de ønsker seg. Ekte interesse og nysgjerrighet må ligge til grunn for spørsmålene. Det bygger tillit og skaper håp. Det krever at vi som medarbeidere må øve på å finne ut hvilke spørsmål som har forløsende effekt. Boka om anerkjennende samtaler ble til gjennom forskning på de beste elevsamtalene. Arbeidet pågår fortsatt.

Det kan ta tid og flere samtaler før ungdommene får fram et bilde av en framtid de ønsker seg. Det kan også ta tid før de får tro på at en slik framtid er mulig. Dette er viktige prosesser, fordi opplæring som oppleves relevant for ungdommenes liv vil gi økt motivasjon for læring. Samtidig må vi planlegge opplæringen, slik at hver enkelt opplever mestring og verdifullhet.

Etter at ungdommene har fått et mer eller mindre tydelig bilde av hvordan de ser for seg framtidsbilde, går vi over til å stille spørsmål for å få ungdommen til å tenke hvilke første steg de mener det er lurt å ta, for å realisere framtiden de ønsker seg. Vi anerkjenner at de vet noe om hva som er viktig og riktig vei å gå. Hvilke steg mener de er viktigst å ta først, og hvem kan eventuelt understøtte at de får gjennomført det de ønsker. I denne fasen blir vi veiledere som går sammen med ungdommen. Ungdommen får gjøre egne erfaringer i forhold til hva som er lurt eller ikke. Noen ganger må de erfare at steget de forsøkte å ta, ikke lykkes. Da er det bare å forsøke på nytt, med støtte og oppmuntring fra oss rundt. Det er ikke farlig å ikke lykkes med en gang. Det finnes alltid nye muligheter.

Bildet av veikartet illustrer hvordan det kan se ut. Vi erfarer at ungdommene endrer framtidsbildene sine, som en del av avklaringene som skjer. Det er naturlig og ønsket utvikling.

Styrkeidentifiseringskortene bygger på teori fra professor i psykologi Martin Seligman (2000, 2009) og Christopher Peterson (2000), som sammen med flere forskere har satt ord på hvilke styrker og egenskaper alle mennesker har. Ved å ha dialog om situasjoner hvor man har lykkes eller fått til noe bra, kan man benytte kortene og foreslå hvilke styrker som er tatt i bruk i disse situasjonene. Dette bidrar til bevisstgjøring styrkene hver enkelt har. Samtalene kan også inneholde hvordan disse styrkene kan benyttes for å overkomme det som kan være utfordrende eller vanskelig. Vi får stadig bekreftet at det er ungdommer med en hel haug med ressurser, som samfunnet ikke har råd til å gå glipp av.

Utgangspunktet for flere av disse tilnærmingene underbygges av også av teori fra Elspeth McAdam og Peter Lang (2010), Martin Seligmann (2009, 2011) Barbara Fredricson (2009), Kenneth Gergen (2010, 2015, 2023). Måten ungdommene møtes på er avgjørende for at motivasjonen for opplæring øker. UngInvest AIB sitt varemerke er relasjonell grunnforståelse (Lund, 2024), fleksibilitet og styrkebasert tilnærming.
Samlet sett har alt dette vært viktige bidrag til skreddersydde opplæringsløp for 230 – 250 ungdommer hvert år. Dette arbeidet er også beskrevet i kapittel 5 (Clift, Lund &Mæland, 2024) Specialpædegogiske Perspektiver (red. Kirkegaard & Sunesen).

Anerkjennende undersøkende intervju med likeverdige læringskolleger

Suksessfaktorer for læring beskrives gjennom metafor

UNGDOMMENE, DEN HEMMELIGE, OG VIKTIGE INGREDIENSEN FOR SKOLEUTVIKLING

Vi oppfordrer ungdommene til å delta på interne styrkeagentkurs, hvor de lærer teorien bak det styrkebaserte tenkesettet og trener på strategier og verktøy. De lærer å bidra i fasilitering av aksjonsforskningsprosessene sammen med eldre læringskolleger, både internt og eksternt. Ungdommene inviteres til å delta på felles fagdager sammen med alle eldre læringskolleger.

I 2022 og 2024 gjennomførte vi felles fagdag med aksjonsforskningsprosessen Appreciative Inquiry for alle eldre og yngre læringskolleger. Vi undersøkte ungdommenes erfaringer om hva de mener har ført til trivsel, tilhørighet, mestring og læringsglede.

Resultatene vister hvor viktige de mener det er å oppleve tilhørighet i et likeverdig fellesskap hvor de kan være seg selv, at de blir tatt på alvor og får opplæringen tilrettelagt på måter som skaper trygghet. De opplever at måten de lærer best på blir ivaretatt, og hva de selv mener er nyttig å lære. Det kom tydelig fram hvor viktig det er at pausene og lunsjen foregår sammen med eldre læringskolleger. «Vi er sammen mer som venner og kolleger. Det gjør det trygt, og jeg opplever at jeg er viktig».

LÆRINGSGLEDE, MENING OG ENTUSIASME PREGER HVERDAGENE I UNGINVEST AIB

Hvilken effekt har de styrkebaserte tilnærmingene og utviklingsarbeidet, på unge og eldre læringskolleger i UngInvest AIB, utover de tallmessige resultatene?

Vi har erfart at de yngre læringskollegene tar et større ansvar for læringsmiljøet sammen med de eldre læringskollegene. Ungdommene forteller at de opplever å bli sett, hørt og forstått. De blir respektert og får høye forventninger tilpasset sitt nivå, eller det vi nå kaller «komfortable forventninger», et begrep vi har lært fra vår unge læringskollega Sofie 2024. Forventinger som knyttes til mening for den enkelte og fellesskapet.

Unge og eldre læringskolleger opplever likeverdighet. Ungdommene opplever at dette forsterkes gjennom felles pauser og lunsj i kantinene. Det skaper viktig trygghet. Unge og eldre læringskolleger blir kjent mer som mennesker enn i kraft av roller.

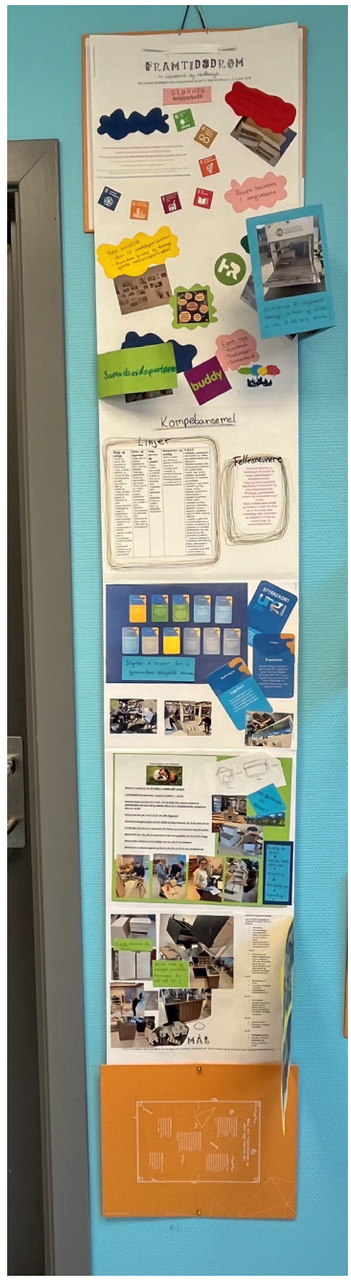
Ungdommer som ønsker det, blir med på reiser til konferanser i inn- og utland. Sammen står vi på scener og i klasserom og deler modige av erfaringene våre.

Ungdommene får viktige tilbakemeldinger på at de er reflekterte, har humor og er ærlige. De opplever at nettopp deres innlegg på konferanser er viktige og etterspurte. De unge læringskollegene opplever å ha verdifulle erfaringer, som lærere, ledere, professorer og andre fagfolk lytter til. Samtidig lærer vi sammen av andres erfaringer.

Ungdommene er guider når vi har besøk. De er medlærere som forteller om sine erfaringer fra hvordan de lærer på verkstedene og blir trygge på seg selv.

Gjennom denne måten å være sammen på, oppdager vi ofte et felles ønske om å gjøre verden bedre for alle. Ungdommene vil gjerne bidra til positive endringer i skolene. Dette overordnede målet, gjør noe med den indre motivasjonen hos oss alle. I fagfornyelsen blir det lagt vekt på at læringen skal knyttes til større og mer overordna mål og verdier, i tillegg til bærekraftmålene. Livsmestring og demokratiutvikling, medborgerskap er overordna begreper. I UngInvest AIB har vi erfart at strategiene våre bidrar til å realisere dette i praksis. Det skaper en ekte drivkraft for læring, bygger fellesskap og samtidig bygges det økt kapasitet i virksomheten. Og viktigst av alt – det skaper framtidshåp.

UTVIKLING AV PRODUKSJONSVEIKART TIL TVERRFAGLIGE PROSJEKT - SAMARBEID PÅ TVERS AV PROGRAMFAG

Høsten 2022 fikk vi forespørsel fra en lokal dyrebutikk som ønsket en «bolig» til marsvin, med utgangspunkt i to gamle kommoder. Dette ble et flott redesignprosjekt. Vi startet med å lage et produksjonsveikart, hvor vi først så for oss hva denne forespørselen kunne skape av muligheter.
Alle ungdommer var involvert. Prosjektet dekket mange kompetansemål på tvers av flere programfag. I tillegg til sosiale mål og flere av FNs bærekraftmål.

Materialer ble hentet fra Hallingdal Renovasjon. Avfall for andre – nytte for oss. Samtidig ble dette et bedriftsbesøk som gav nyttig læring. Vi fikk også rest-materialer fra lokale trevareforretninger. Etter at byggetegninger og modeller i papp ble laget, fikk vi et produkt vi virkelig var stolte av. Det endte med en storslått avduking av «Marsvinlandsbyen", med snorklipping, lokalavis og NRK innslag på Norge Rundt.

For UngInvest AIB resulterte prosjektet i tillegg til videreutvikling av hvordan veikart kan benyttes i tverrfaglige prosjekt.

VISUALISERING AV VERDIENE VED OPPSTART – ETT EKSEMPEL FRA DESIGN OG HÅNDVERK

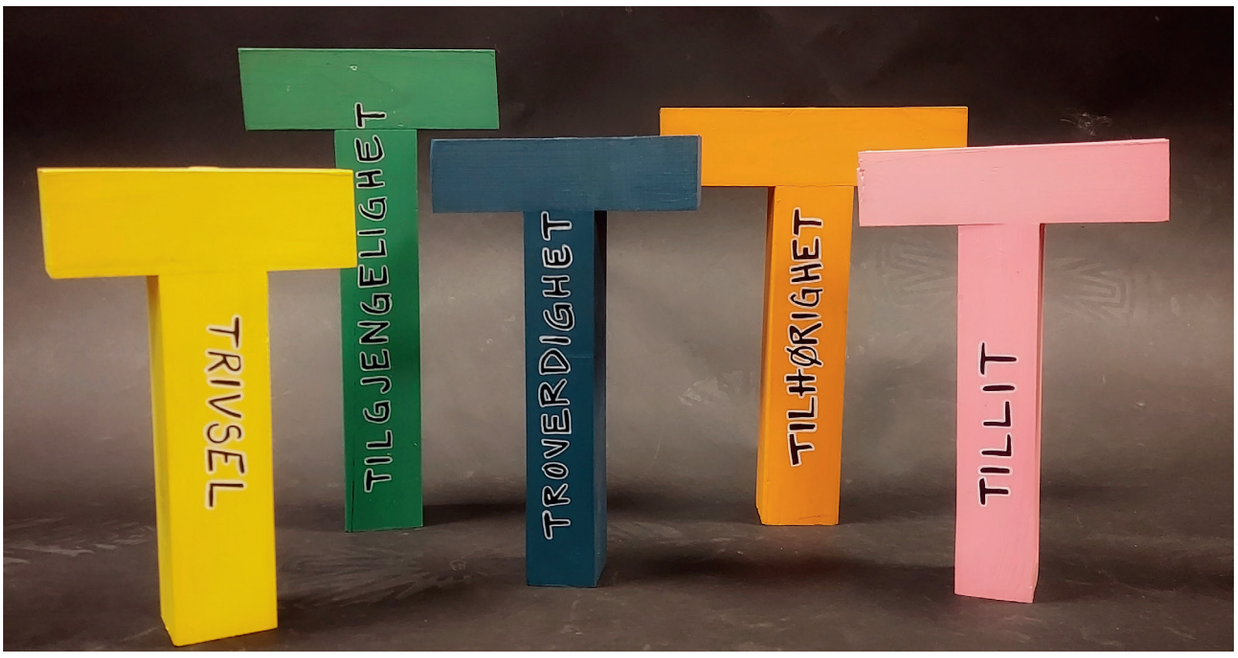
De første fem ukene høsten 2024 ble hver av UngInvest AIBs verdibegrep gitt et spesielt fokus for å bygge et trygt klassemiljø hvor alle opplever tilhørighet. Ungdommene var med å reflektere betydningen av verdiene. Flere verksteder var involvert. Snekkerverstedet laget fem T-er i tre. Disse ble malt i farger som representerer tankene bak hentet ut fra fargelære og fargenes betydning.

Ved oppstart ble det T-ene satt på en duk av papir. Hver ungdoms navn ble skrevet på duken, der de skulle sitte. Samtaler om verdiene og betydningen av disse foregikk inn i opplæringen flere ganger om dagen. Etter noen dager skrev instruktørene ned en tekst til hver ungdom, under ungdommens navn, hvor de understreket hvilke verdier og styrker ungdommene hadde benyttet. Dette førte til økt trygghet og trivsel. Instruktørene merket at ungdommene ivaretok hverandre enda mer. Sammen bygde de en kultur preget av verdien. Nye ungdommer som kom inn i løpet av året, ble møtt og ivaretatt av dette i et sterkt inkluderende læringsfellesskap.

Første uken lagte hver ungdom også sin egen keramikk kopp, som skulle symbolisere verdiene. Resultatet ble feiret med te, toddy og kakao.

SAMARBEID PÅ TVERS

UngInvest avdelingen i Hallingdal er samlokalisert med Læringssenteret Hallingdal, Karriere Buskerud, OT og Voksenopplæringen. Kantinen benyttes av alle sammen. Den drives noen dager av UngInvest AIB og noen dager av voksenopplæringen. Her er det språktrening for alle sammen. I 2021 jobbet vi for å få til tettere relasjoner gjennom samtaler, for å skape trygghet mellom deltakere i voksenopplæringen og læringskollegaer i UngInvest AIB. Vi arrangerte internasjonale møter i kantinen. Gjennom anerkjennende intervju ble det skapt gode dialoger.

Tilbakemeldingene var at det ble lettere å ta kontakt med hverandre i etterkant. Senere på høsten avholdt UngInvest og voksenopplæring kokkekamp på Renslotunet.

Et tverrfaglig prosjekt i avdeling Drammen tok utgangspunkt i en rådgivers ønske om hvordan kontoret kunne pusses opp. I kundemøtet kom man fram til kundens behov og fargeønsker. Det ble laget budsjett til maling, møbler, og pynt. Redesign og bærekraft var i sentrum. Prosessen ble filmet og avsluttet med intervju av fornøyd kunde. Dette var et utbytterikt prosjekt mellom frisør/ blomster/interiør/ eksponeringsdesign, salg/service, byggfag, media og pedagogisk verksted.

Drammen kommune ved Nøstedhallen, ønsket at en vegg ble dekorert. Prosjektet la til rette for en gjennomgang av hva grafitti er, historikk og øvelse på utendørs grafittivegg. Det ble utformet eget design, fargebruk og form. Resultatet gjorde kunden svært fornøyd, og mange læringsmål ble nådd!

BÆREKRAFTIG MAT OG STYRKING AV FELLESSKAPET

I UngInvest AIB har alle læringskollegene fått tilbud om gratis frokost gjennom mange år. Kantinene drives av restaurant og matfag-verkstedene på hver enkelt avdeling. De er hjertet vårt, - et viktig sted for både unge og eldre læringskolleger. I tråd med bærekraftmålene ble det bestemt at alle kantiner skal tilby mat som er sunn, bærekraftig og ha en økologisk andel, til en rimelig kostpris. I 2021 inngikk Matvalget en avtale med Viken fylkeskommune for å jobbe sammen om å utvikle bærekraftige kantiner i fylkets videregående skoler. På avdelingen i Midtfylket fikk ungdommen prøve helt nye råvarer og retter til lunsj. Skepsis ble forvandlet til begeistring og fellesskapet ble enda mer styrket. Alle fikk smake på nye matretter og ble kjent med nye råvarer. Forbauselsen var stor da vi oppdaget at det gikk an å lage lunsjretter for kr 12.50. Arbeidet fortsetter med full styrke i alle avdelingene.

SOMMERTILBUD – MESTRING, LÆRING OG SAMHOLD

Avdeling Ringerike har tre år på rad hatt tilbud en om en uke sommerskole for de ungdommene som går i UngInvest AIB og de som har søkt om å starte til høsten. Med fokus på sosial bærekraft, sikrer vi at ungdommene kan få delta i ferieopplevelser uavhengig av økonomi eller andre sosiale forhold.

Sommeren 2024 deltok 17 ungdommer i tilbudet som ble gjennomført uke 30. Tre av ungdommene skulle starte i UngInvest AIB kommende skoleår, og dette trygget overgangen. Sommerskoleopplegget ble evaluert, både planlegging og selve gjennomføringen sammen med ungdommene som deltok.
Livsmestring, læringsglede og sosial kompetanse var fokusområder. Engasjerte ungdommer fikk øvd mye på å snakke høyt foran andre, og mange fikk mestring ved å gjøre ting de ikke hadde gjort før, som for eksempel å padle kano. Mange av ungdommene fikk trygge voksne å snakke med i løpet av sommeren. Det bidro til mindre ensomhet. Flere benyttet også uken til å stille spørsmål rundt inntaket til videregående skole og få hjelp til å søke stipend. Læringsmål fra matematikk- og norskfaget ble lagt inn ved å lese oppskrifter, beregne matvarer og lage maten.

SOMMERTILBUD – MESTRING, LÆRING OG SAMHOLD

På Musikkverkstedet jobber unge og eldre læringskollegaer sammen som et band. Vi går inn med ulike forkunnskaper og forutsetninger og tilpasser oss hverandre gjennom samspill. Sammen finner vi sanger vi ønsker å lære, og øver inn disse. Noen ganger hele låter, andre ganger kortere smakebiter. Målet er at vi gjennom skoleåret skal være innom ulike sjangere og uttrykk, og at vi gjerne skal ha konserter i små eller store settinger. Hovedmålet er at alle skal føle mestring på instrumenter og i musikken, samt sosial mestring gjennom samspill og fremføringer. Bandet skal være en plass hvor alle stemmer blir hørt og hvor alle stiller på lik linje. Dette kommer godt fram ved sommeravslutninger, studiebesøk, læringsfestivaler mm.

MUSIKK SOM VALGFAG

På Musikkverkstedet jobber unge og eldre læringskollegaer sammen som et band. Vi går inn med ulike forkunnskaper og forutsetninger og tilpasser oss hverandre gjennom samspill. Sammen finner vi sanger vi ønsker å lære, og øver inn disse. Noen ganger hele låter, andre ganger kortere smakebiter. Målet er at vi gjennom skoleåret skal være innom ulike sjangere og uttrykk, og at vi gjerne skal ha konserter i små eller store settinger. Hovedmålet er at alle skal føle mestring på instrumenter og i musikken, samt sosial mestring gjennom samspill og fremføringer. Bandet skal være en plass hvor alle stemmer blir hørt og hvor alle stiller på lik linje. Dette kommer godt fram ved sommeravslutninger, studiebesøk, læringsfestivaler mm.

SAMARBEID OM DRAMMEN KOMMUNES UNG 11-TILBUD STYRKET ARBEIDET MED GRUNNSKOLEEKSAMEN

- Fra 2021 – 2023 inngikk Drammen kommune og Viken fylkeskommune v/UngInvest AIB en samarbeidsavtale om tilbudet Ung11, som da ble knyttet til UngInvest AIBs avdeling i Drammen. Samtaler viste at begge tiltakene rettet seg mot samme målgruppe og hadde tilsvarende målsetting. Samarbeidet ble en vinn-vinnsak for Drammen kommune og Buskerud fylkeskommune. Det reduserte kostnadene for Drammen kommune og gav muligheter for etterlengtet praktisk tilnærming på verkstedene. Flere og bedre utdanningsavklaringer ble gjort. Lærerne fra Drammen kommune og UngInvest AIB gav større fagmiljø og bredde i kompetanse.
- Det ble mindre byråkrati for å la ungdom i UngInvest AIB ta eksamen på grunnskolenivå.
- Drammen kommune valgte likevel av økonomiske grunner å gå ut av samarbeidet. Administrasjonen gav uttrykk for et ønske om fortsatt tett samarbeid knyttet til enkeltelever.
- I 2024 har vi startet arbeidet med å videreføre samarbeidet om grunnskoleeksamen med flere av vertkommunene. Vi har erfart at flere ungdommer i UngInvest AIB har hatt utbytte av å kunne velge denne type eksamen. Ved å oppleve at de kan lære og faktisk kan få karakter, har det gitt økt motivasjon for mer læring. Samtidig har det gitt bedre grunnlag for å stå stødigere i videregående skole.

KONGSBERG 400 ÅRS JUBILEUM – GAVE TIL KONGEPARET

På bakgrunn av en henvendelse fra jubileumskomiteen og næringsforum, fikk UngInvest oppgaven med å lage en gave til kongeparet. Kongeparet var hovedgjester på feiringen. Yngre og eldre læringskollegaer jobbet med produksjon i keramikk. Alle stilte opp frivillig på kveldstid for å få produktene ferdig. Resultatet ble mange fat og tallerkener med Kongsbergs byvåpen på. Jubileumsproduktene ble solgt i Smeltehytta, der arrangementet fortsatte. Gaven ble levert til kongeparet av ordføreren. Unge og eldre syntes det var stor stas med takkebrev fra slottet.

ELVELANGS

Yngre- og eldre læringskollegaer har deltatt tre ganger på Elvelangs Kongsberg. Dette foregår en lørdagskveld om høsten. UngInvest AIB har deltatt med stand og har planlagt dette sammen med ungdommene. I 2024 gikk mer enn 3000 innbyggere langs elva for å se hvilke tilbud som finnes i lokalmiljøet. Der deltok UngInvest AIB med yngre- og eldre læringskollegaer som bidro frivillig og med høyt engasjement. Mange foresatte og ungdommer besøkte standen. De blir godt kjent med tilbudet og flere tar kontakt i etterkant.

MØTER MED FORESATTE PÅ NYE MÅTER – HØSTFEST OG SOMMERAVSLUTNING

Foreldrene/foresatte til våre yngre læringskollegaer er de viktigste samarbeidspartnerne våre. Derfor oppretter vi raskt kontakt med alle foresatte ved oppstart i UngInvest. Den første kontakten er oftest en telefonsamtale hvor instruktørene ringer for å presentere seg, og fortelle om det positive de har observert hos ungdommen i løpet av den første uken.

Hver høst inviteres foresatte/gjester med årets ungdommer til avdelingene. Etter informasjon om UngInvest AIB, tar ungdommene imot foreldre i verkstedene. Ungdommene har på forhånd planlagt hvilke aktiviteter/oppgaver de skal lære bort til sine foresatte/gjester. Noen ganger også til eldre læringskolleger. I løpet av kvelden serves mat og drikke og en prøver ut styrkebaserte verktøy. Det kan være styrkeidentifisering hvor yngre læringskollegaer gir styrkekort til sine foresatte, og motsatt. Mange synes dette er uvant, men en fin måte å snakke sammen på. Noen ønsker å videreføre dette hjemme.

Ungdommene sier at de synes det er veldig gøy å vise hva de kan, og at det er overraskende hyggelig å gjøre noe sammen med sine nærmeste. De sier også det kan være litt vanskelig å lære bort til andre.

I juni inviterer vi til sommeravslutning hvor ungdommer får utdelt dokumentasjon på gjennomført opplæring. Unge og eldre læringskolleger gir en oppsummering av året, gjerne med kulturinnslag som musikk eller utstilling av produkter. Foreldreundersøkelse gjennomføres på denne samlingen.

UTDANNINGS- OG YRKESMESSE

Alle avdelingene deltar på yrkesmesser med stand og informasjon i alle regioner i Buskerud. Vi opplever at mange ungdommer tar kontakt. Det gjennomføres viktige samtaler med ungdomsskoleelever og lærere.

JULEMARKED

Yngre- og eldre læringskollegaer planlegger hvert år julemesser eller lignende. De jobber målrettet med produksjon i løpet av høsten. Det som lages skal være salgbart og ha høy kvalitet. Familie, naboer, venner og samarbeidspartnere blir invitert. Dette er gode treningsarenaer hvor man må ut av komfortsonen. Det handler om kundebehandling, kommunikasjon og utholdenhet. I tillegg selges julekaker. Markedsføring på sosiale medier, flyers, gjøre rede for og gjennomføre et arrangement, utstilling, salg og kundeservice.

Kjempesuksess med salgsrekord!

«HENG IGJEN» NYTT TILBUD ETTER SKOLETID.

Dette er et frivillig tilbud med aktiviteter rett etter skoletid. Ungdommene har vært med på å bestemme hvilke aktiviteter de ønsker. Det er populært å starte med felles enkel middag, hvor alle bidrar i tilberedelse og oppdekking. Måltidet er sunt og nytes i felleskap, basert på bærekraftmålene. Temaene har vært matlaging, julebakst, brettspill, keramikk, sveise, smi. En sosial kveld med variert faglig innhold, gir mulighet for samhold og vennskap også utenfor skoletiden. Et positivt tilbud som øker tryggheten og samholdet i miljøet.

VERDIFULLT SAMARBEID MED KRONPRINSPARETS FOND

Feiring av 10 års samarbeid og 20 års bryllupsdag høsten 2021. Her samarbeider Kronprinsparet med unge læringskolleger om kakepynting før festen

UngInvest AIB har vært så heldige og hatt samarbeidsavtale med Kronprinsparets fond siden 2011. Årlig økonomisk støtte har vært viktig både for læringsarenaen og utviklingen av det nasjonale vitensenteret. Det har bidratt til profesjonalisering av metodeverktøyene, og at unge læringskolleger har kunnet delta på reiser sammen med eldre læringskolleger til arrangementer, seminarer, konferanser og skoler i inn -og utland. Det gav mulighet for frikjøp av leder for UngInvest AIB, slik at hun kunne benytte deler av stillingen til å ivareta eksternt utviklingsarbeid i perioden 2016 - 2019, og tid og ressurser til å planlegge og gjennomføre de første tre internasjonale læringskonferansene.

Gleden har vært stor hver gang UngInvest AIB har fått forlenget avtalen, som nå varer til og med 2026. Det har gitt årlige tilskudd som har variert fra kr 500 000 til kr 300 000 i 2024. I perioden 2016 -2019 mottok UngInvest et samlet beløp fra Kronprinsparets fond og Egmont Fonden på kr 6,8 mill. Samarbeidet har bidratt med ressurser langt utover disse beløpene. Det har hele tiden vært inspirerende, lærerikt og gjort det umulige mulig, - blant annet gjennom viktige bidrag fra forskjellige kompetansemiljøer fondet har kontakt og støtte fra. Unge og eldre læringskolleger har flere ganger deltatt med innlegg på Kronprinsparets årlige samlinger med sine støttespillere på Skaugum. I juni 2023 hadde vi gleden av at styret i fondet la møte til UngInvest AIBs avdeling i Drammen.

Høsten 2023 ble leder UngInvest AIB invitert sammen med tre unge læringskolleger til feiring av Kronprinsparets 50 års dager i bakhagen på slottet. Kronprins Haakon løftet fram UngInvest AIB både i talen under feiringen, og også i intervjuet han gav på NRK knyttet til at han ble 50 år. Kronprinsen gir tydelig utrykk for at han ønsker flere UngInvest-avdelinger i Norge og at de styrkebaserte tilnærmingene bør benyttes i ordinære skoler også.

Bilde fra når kronprinsparet fikk en "vannsykkel" i bryllupsgave fra kreative unge

10 ÅRS SAMARBEID OG 20 ÅRS BRYLLUPSDAG BLE FEIRET HØSTEN 2021.

Kronprinsparet valgte å feire sin 20 års bryllupsdag og 10 års samarbeid med UngInvest AIB på avdeling Midtfylket høsten 2021. Feiringen ble nøye planlagt og gjennomført i et tett samarbeid mellom unge og eldre læringskolleger, Kronprinsparets fonds administrative leder Irene Lystrup og Tonje Apeland. Det handlet om alt fra rengjøring, innkjøp og forberedelse av meny, sikkerhetsarbeid med politi og fordeling av viktige oppgaver som å holde taler, vise rundt og fortelle fra verkstedene, musikkinnslag mm. Arrangementet bidro til øving og læring på mange plan.

Kronprinsparet ble tatt varmt imot, og blant gjestene var Vikens fylkesråd Tonje Brenna, fylkesordfører Roger Ryberg og ordfører i Modum kommune Sunni Grøndahl Aamodt. Innovative kreative unge og eldre læringskolleger hadde utviklet en «vannsykkel» som gave til Kronprinsparets bryllupsdag. Bildet her er gjengitt i boka om Haakon skrevet av Kjetil Østli.

Bilde fra Ola-Bil løpet på Skaugum i forbindelse med UNGInvest AIBs 40 års jubileum

FEIRING AV UNGINVEST AIBS 40 ÅRS JUBILEUM - SKAUGUM GRAND PRIX.

Høsten 2023 inviterte Kronprinsparets fond til utsatt feiring av UngInvest AIBs 40 års jubileum på Skaugum. Alle avdelingene i UngInvest AIB bygde Ola-biler av gjenbruksmaterialer. Ideen om Ola-billøp ble utviklet gjennom en framtidsformingsprosess i 2019.
Selve løpet ble realisert med 200 deltakere fra prosjektene i fondet og virksomheter i fondets portefølje, og Skaugum Grand Prix ble gjennomført for første gang. Kronprins Haakon, prinsesse Ingrid og prins Sverre Magnus deltok, sammen med formel 2 kjører Dennis Hauger. Den heldige vinneren av løpet ble en UngInvest-ungdom fra Kongsberg. Flere av arrangementene UngInvest AIB er så heldige å få bidra med og bli invitert til, har fått oppslag i nyhetene og i året med kongefamilien i NRK. Det har hatt stor betydning også for Buskerud fylkeskommunes omdømme. Vi opplever en varme og ekte engasjement for ungdommene, og kolossal støtte til det vi gjør og måten det gjøres på.

Glade samarbeidspartnere fra Kronprinsparets fond og UngInvest AIB. Fra venstre, Tonje Apeland, Ingebjørg Mæland, Åse Falch, Irene Løken Lystrup.

ERFARINGER FRA KRONPRINSPARETS FONDS FRAMTIDSMØTER

De tre siste årene har fondet arrangert Framtidsmøter over tre dager, med ungdommer fra hele landet. Temaene har vært Psykisk helse i overgangen fra ungdom til ung voksen, vennskap, sosiale relasjoner og en inkluderende russetid. Hensikten er å løfte fram ungdommenes forslag til hvordan disse utfordringene kan løses. Resultatene presenteres for Kronprinsen og representanter for ansvarlige myndigheter. UngInvest AIB har vært invitert og deltatt med to eller flere unge og to eldre læringskolleger på samtlige møter. Det har ført til oppslag i ulike medier og sosiale plattformer. Ungdommene har fortalt hva de har lært og hvor stor betydning deltakelsen har hatt.

NASJONALT VITENSENTER FOR STYRKEBASERT LÆRING

10 ÅRS JUBILEUM 2014-2024

Kronprinsparet tok aktivt del i åpningen 14.september 2024, blant annet med tale og snorklipping.

På bakgrunn av de oppsiktsvekkende resultatene i UngInvest AIB og den økende interessen for måten det ble jobbet på, fikk UngInvest AIB stadig forespørsler om kurs og studiebesøk allerede fra 2010. Det førte til at fylkestinget i Buskerud fylkeskommune i 2013 vedtok å etablere et nasjonalt vitensenter for styrkebasert læring.
14 september 2014 ble Vitensenteret åpnet av Kronprinsparet, og fikk bred omtale i mediene. Fylkesordfører Morten Eriksrød og ordfører i Drammen Tore Opdal Hansen deltok sammen med mer enn 90 besøkende. Vitensentret ble lagt til UngInvest AIB. Hovedoppgavene er å spre og dele erfaringer med styrkebasert tenkesett, strategier og metodeverktøy, samt å videreutvikle dette fagfeltet. UngInvest AIB har gjennom 10 år samarbeidet med universitet i inn- og utland, høgskoler og fagmiljøer nasjonalt og internasjonalt om studier, forskning og læringsfestivaler.

I vedtaket om etablering står det at hensikten med senteret er å bidra til kunnskapsutvikling i skoler og organisasjoner hvor alle involveres, arbeider og lærer sammen. Videre skal senteret medvirke til økt inkludering, fremme mestringsopplevelser og læringsglede som gir økte læringsresultater hos alle, uansett bakgrunn.

VIDEREUTDANNING I SAMARBEID MED NTNU

En viktig pilar i dette arbeidet har hele tiden vært en videreutdanning som UngInvest AIB utviklet i samarbeid med HIBU og LENT AS allerede i 2012. Studiet ble lagt til UngInvest AIB, som kunne dele mange erfaringer og vise konkrete samhandlingsverktøy, allerede da. Videreutdanningen ble populær og ca 300 studenter gjennomførte studiet i perioden 2012 -2016.

Fra 2018 – 2024 har videreutdanningen foregått i samarbeid med NTNU. Per 2024 har til sammen ca 600 studenter gjennomført videreutdanningen. Det har ført til merkbare resultater i mange virksomheter innen skole og oppvekstmiljøene.

HER ER ET EKSEMPEL FRA OPPLÆRINGSKONTORET I STAVANGER KOMMUNE:

Studiet har gitt meg et teoretisk grunnlag for å utvikle meg som prosjektleder, som umiddelbart kan anvendes i praksis. Det har gitt meg nye refleksjoner og en tydelig retning i arbeidet med å skape positiv endring, både på system- og individnivå. Jeg har også erfart gjennom egen praksis at det styrkebaserte tankesettet er kraftfullt, og lar oss finne et ofte uoppdaget potensial i oss mennesker og i våre fellesskap. Jeg kan varmt anbefale studiet til alle som ønsker en relasjonell tilnærming til alle typer utviklingsarbeid.
Anette Aano januar 2025.02.02

«Styrkebasert tilnærming – En investering med varige ringvirkninger» sier Brita Dueland seksjonssjef ved opplæringskontoret i Stavanger kommune

Ved Opplæringskontoret i Stavanger kommune har vi de siste to årene satset på styrkebasert kompetansebygging og læring – en investering som allerede gir tydelige resultater. Syv rådgivere har fullført styrkebasert utdanning i regi av NTNU og Ung Invest AIB, og i tillegg har en rådgiver og seksjonssjefen gjennomført prosessledelse gjennom Lent, et kurs som bygger på de samme teoriene.

Denne styrkebaserte tilnærmingen er nå en integrert del av vårt arbeid, både på system- og individnivå. Denne tenkning danner grunnlaget for våre pedagogiske verktøy, og alle samlinger for lærlinger og instruktører bygger på dette fundamentet. Også internt i vårt team har dette tankesettet styrket både arbeidsmiljøet og vår faglige utvikling.
Vi opplever at mange tar kontakt med oss for å høre og lære om hvordan vi jobber. Det er både utviklende og inspirerende! Vi tror at når vi bygger på det beste i hverandre, bygger vi fellesskap og vi lager robuste læringsarenaer. Dette til fordel for lærlingene, instruktørene og for hele organisasjonen. Ved å løfte frem det som fungerer og forsterke den enkeltes styrker, ser vi positive ringvirkninger i arbeidsmiljøene vi alle er en del av.

#ViByggerFellessap #ViByggerPåStyrker #StyrkebasertLæringsfellesskap #FremtidensArbeidsliv

7 LÆRINGSFESTIVALER ER GJENNOMFØRT I PERIODEN 2016 - 2024

Samarbeid med NTNU v/professor Ottar Ness og TAOS Institute v/professor Kenneth Gergen, Buskerud fylkeskommune og midler fra prosjektene nevnt over, har gjort det mulig å gjennomføre 7 Læringsfestivaler,- konferanser over to dager. Her har gode praksiserfaringer og ny kunnskapsbasert teori fra inn- og utland blitt delt. Professorer, forskere, praktikere og ungdommers stemmer deltar på lik linje i dialoger og læring skjer.

Overskriftene fra de tre siste læringsfestivalene var:

- Geilo 2021: «Det er følkje som tel». Denne læringsfestivalen ble gjennomført i tett samarbeid med alle kommunene i Hallingdal.
- Sundvolden 2023: «Gammel vane lur å vende».
- Bergen 2024: «Fra håp til handling».

Antall deltakere har ligget på mellom 130 – 200. Politikere og representanter fra kommunale og fylkeskommunal administrasjon, samt regionale og nasjonale politikere har deltatt. Vi skulle ønske at flere fra disse nivåene var til stede. Både forskere, teoretikere. praktikere og ikke minst fra dem det gjelder, ungdommene selv, har fortalt om hva som skal til for at alle i læringsfellesskap kan oppleve mening, vennskap, mestring og læring. Altså det som skaper innenforskap. I 2021 satte vi stor pris på at alle ordførerne i Hallingdal, fylkesråden for utdanning og fylkesordføreren i Viken, samt stortingspolitiker Per Olaf Lundteigen var blant deltakerne.

I 2023 la vi læringsfestivalen til Sundvolden. Påtroppende fylkeskommunedirektør i nye Buskerud Jan Sivert Jøsendal og fylkesutdanningsdirektør Jan Helge Attersås bidro i forarbeidet, og deltok med viktig innlegg på konferansens første dag. En fin oppkjøring til etablering av nye Buskerud fylkeskommune.

I 2024 åpnet fylkesordfører i Buskerud Tore Opdal Hansen læringsfestivalen sammen med HU-leder for utdanning i

Vestland fylkeskommune, Åsmund Bertelsen. Nye innledere dette året var Louise Bringselius, Isaac Prillelten-sky og tidligere rådmann i Århus Niels Højberg. UngInvest AIBs husband stod for musikkinnslag, slik de har gjort på flere av læringsfestivalene.

Konferansen 2024 ble åpnet med film laget av ungdommer og medarbeidere i Ål kulturskole.
Dans ble benyttet for å vise relasjonell forståelse, og dette ble kombinert med tekst laget og lest opp av professor Kenneth Gergen.

Hele konferansekonseptet ble laget med vekt på sosialt samspill og dialoger mellom deltakerne. Programmet ble utformet som et veikart. Det gav mulighet for å skrive ned stikkord fra hvert innlegg og dialog. Dette ble samlet på et stort veikart for alle deltakerne, med invitasjon til at alle kunne skrive ned de stegene de ville ta i egne virksomheter. Tilbakemeldingene etter alle læringsfestivalene har vært svært gode. Entusiasmen i Bergen var overveldende, og det avsluttende spørsmålet var: Når arrangeres den neste? Professor Kenneth Gergen, Phd og forsker Gro Emmert-sen Lund, professor Ottar Ness, har hatt viktige innlegg på alle læringsfestivalene, sammen med UngInvest AIB.

NORDISK MINISTERRÅD - NORDPLUS HORIZONTAL

Move your mind. Learning is the power of sharing. Be better educate together.

Våren 2022 fikk UngInvest AIB innvilget midler fra Nordplus Horizontal til et 3-årig samarbeidsprosjekt med NTNU, Mittuniversitetet i Østersund og Vestre skole i Svendborg i Danmark. Hensikten var å spre erfaringer fra styrkebaserte tilnærminger i de tre landene og videreutvikle eksisterende nettverk. I løpet av perioden har vi gjennomført en workshop i Østersund, en workshop i Svendborg og Læringsfestivalen i Bergen. I tillegg har vi hatt flere digitale planlegging- og læringsmøter.

Videreutdanningen UngInvest AIB har i samarbeid med NTNU, er åpnet
for studenter fra Sverige og Danmark. Resultatet etter tre

år er at stadig flere tar i bruk styrkebasert tenkesett og metodeverktøy i arbeidet med barn og unge på tvers av tjenester. Vi er stolte over å kunne rapportere til Nordplus at målene så langt er nådd. Vi oppfyller Nordplus sine satsningsområder som er «Styrking av utdannelsessamarbeid for en sosialt bæredyktig fremtid, og konkurransedyktighet basert på viten, innovasjon, mobilitet og digital integrasjon».

EEA GRANTS

UngInvest AIB ble invitert inn i et samarbeidsprosjekt med Island og Estland våren 2024. Initiativtaker er Kersti Liiva fra Estland, som gjennom 30 år har vært Buskerud fylkeskommunes kontaktperson i vennskapskommunen Pernu. Høsten 2024 fikk UngInvest AIB studiebesøk fra flere tiltak som jobber med Neet-ungdommer i Island og Estland. Fra Estland møtte representanter fra politisk nivå, universitetet i Tallin og flere oppvekstetater.

UngInvest AIB ble deretter invitert til Island, sammen med gruppen fra Estland. Der oppdaget vi at et av tiltakene lignet UngInvest AIB. Medarbeiderne gav uttrykk for at de ønsket å lære mer om de styrkebaserte tilnærmingene de hadde erfart og hørt om, da de var på besøk. Dermed ble det planlagt en konferansedag i Estland våren 2025, hvor alle skulle dele mer av sine erfaringer. Vi fikk også et oppdrag med undervisning på universitet i Talling, som ønsket opplæring i styrkebaserte tilnærminger. Dette skal inn i etableringen av en ny universitetsskole.

FOLKEHELSEPROSJEKT I HALLINGDAL

I 2019 søkte kommunene i Hallingdal ved Folkehelsegruppen midler til arbeid med spredning av styrkebaserte strategier og metodeverktøy. Målet var å etablere et systematisk samarbeid mellom UngInvest AIB, grunnskoler, lag og organisasjoner som jobber med barn og unge, i tillegg til tverrfaglig og interkommunalt samarbeid. Folkehelsegruppen i Hallingdal består av folkehelsekoordinatorer fra de seks kommunene i Hallingdal, og samarbeider om ulike tiltak og prosjekter. Prosjektperioden var fra august 2019 til desember 2021. På grunn av covid-19 pandemien ble prosjektet forlenget til 2024. Prosjektet har vært i regi av UngInvest AIB ved nasjonalt vitensenter for styrkebasert læring, i samarbeid med UngInvest AIB avdelingen i Hallingdal.

UngInvest AIB gjennomførte tre konferansedager med opplæring i og egen erfaring med bruk av flere styrkebaserte verktøy. Alle kommunene i Hallingdals oppvekstsjenester ble invitert. Alle barnehageansatte i Gol hadde egen kveldsundervisning, og en barnehage fikk flere veiledningsøkter. 11 deltakere fra Hallingdal fikk delta i videreutdanningen UngInvest AIB har i samarbeid med NTNU, dekket av folkehelsemidlene.
Ål kommune benyttet seg mest av tilbudet via folkehelseprosjektet. Her ble alle ansatte i barnehagene og grunnskolen samlet til en kveldsøkt på tre timer, koblet til kommunens politiske satsting. Dette ble fulgt opp med møter med ledergruppene i Ål og innlegg i kommunestyret.
For å spre kunnskap om folkehelseprosjektet og de styrkebaserte tilnærmingene, ble læringsfestivalen 2021 lagt til Geilo. Alle fylkesordførerne deltok, og Hallingdal var godt representert fra alle kommunene.
UngInvest AIB ble invitert til to læringsdager for alle ledere av barnehagene og rektorene i grunnskolene i Hallingdal både i 2023 og 2024. Her var fokuset på relasjonell ledelse og ledere som aksjonsforskere, som et ledd i å arbeide prosessuelt for å realisere politiske mål.

I evalueringsrapporten fra NTNU s.31 står det blant annet: «Ut fra både den kvantitative evalueringen og de kvalitative resultatene, har aktørene som har deltatt i kompetansehev-ing- og spredningstiltak i regi av prosjektet utvilsomt hatt nytte av å delta. Resultatene peker i retning av at det har skjedd utvikling og endring blant deltakerne både når det gjelder tankesett/mindset, etablering av relasjoner og nettverk som kan fremme læring og spredning. Dette har resultert i konkrete beskrivelser av endring i praksiser. For eksempel ved at man har deltatt på felles utdanning sammen på tvers av sektorer, at man har fått integrert styrkebaserte tilnærminger i politiske mandat og planer, at man har begynt mer systematisk å benytte styrkebaserte tilnærminger i arbeidshverdagen sin, på personalmøter, samarbeidsmøter osv.

Basert på resultatene fra denne evalueringen vil vi argumentere for at det kan hentes mye lærdom av det som har fungert og det som har vært utfordrende i arbeidet. Vi vil spesielt fremheve at prosjektet har lyktes der det har vært godt ledelsesforankret over tid, det ledelsen har ledet frem møteplasser for samarbeid og kompetanseutvikling, samt holdt trykket oppe. Vi vil også fremheve viktigheten og lærdommen av å samarbeide tett med et kunnskaps- og praksismiljø som i dette tilfelle UngInvest AIB er i kompetanseutviklingsarbeidet for å konkretisere et helhetlig og styrkebasert arbeid for å skape god livskvalitet for barn og unge, men også for å skape gode arbeidsmiljø. På denne måten viser dette prosjektet hvordan man kan få til et samskapende folkehelsearbeid (Heimburg & Hofstad, 2019). Hele evalueringsrapporten kan bestilles hos UngInvest AIB.

MINI-LÆRINGSKONFERANSE I ÅL VÅREN 2024

På bakgrunn av alle de gode erfaringene som ble gjort gjennom prosjektet, gjennomførte Ål kommune i samarbeid med UngInvest AIB en konferansedag med eksempler fra hverdagen hvor styrkebaserte strategier var tatt i bruk med gode resultat. Ordfører Solveig Vestenfor åpnet dagen, og professor Kenneth Gergen hadde hovedinnlegget. Praksiseksempler fra styrkebaserte tilnærminger ble lagt fram fra Ål kommune ved oppvekstetaten, flyktningetjenesten, familiehuset, barneskole og kulturskolen.

MANGE CELEBRE BESØK GJENNOM ÅRENE
– STADIG ØKENDE INTERESSE

Stortingspresidenten har omtalt UngInvest AIB i to av sine taler under Kongeparets slottsmiddag for stortingsrepresentantene,- både i 2023 og 2024

UngInvest AIB får ukentlige henvendelser fra skoler, oppvekstmiljøer, politikere og andre som ønsker å vite mer om hvordan vi jobber og hvordan vi opprettholder de gode resultatene. (Se vedl.). Vi opplever stadig at det gis utrykk for stor begeistring og entusiasme. Sentrale politikere og representanter fra LO sentralt og lokalt, har gitt uttrykk for at alle fylkeskommuner skulle hatt UngInvest-avdelinger. Det er tett samarbeid med ordførerne i regionene. Ordfører Sunni i Modum kommune kommer stadig med nye oppdrag til avdelingen der.

Av alle besøk i perioden 2021 -2024 kan vi nevne LO lokalt og sentralt, utdanningsutvalget i Viken, hovedutvalget for utdanning i Buskerud, Erna Solberg og Stortingspresident Masud Gahrankani. Da Erna Solberg besøkte avdeling Drammen, var fylkesordfører Tore Opdal Hansen, ordfører i Drammen Kjell Arne Hermansen og fylkesdirektør for utdanning Jan-Helge Atterås samt leder i Kronprinsparets fond Irene Løken Lystrup til stede. Besøket resulterte i at leder og ass.leder UngInvest AIB ble invitert til møte med stortingsrepresentant Kari Anne Jønnes på Stortinget.

Dette førte igjen til at hun tok kontakt med sine nettverk i Innlandet. Det førte til politikere i Innlandet besøkte UngInvest AIB avdeling Ringerike. Desember 2024 det ble gjort vedtak om å opprette UngInvest avdeling Innlandet.

Stortingspresidenten besøkte avdelingen i Hallingdal sammen med ordfører Heidi Granly og AP-representant fra fylkestinget høsten 2024. De fikk snakket med flere av ungdommene. Gleden var stor da Gahrankani omtalte besøket og refererte fra et ungdoms innlegg, i sin tale på den årlige middagen på Slottet for Stortingsrepresentantene. Han omtalte også Kronprinsparets støtte til UngInvest AIB i talen året før. Vi er svært takknemlig og stolte over dette.

Fylkesordfører Tore O, Hansen, tidligere statsminister Erna Solberg, ordfører i Drammen Kjell Arne Hermansen og fylkesdirektør for utdanning Jan-Helge Atterås på besøk hos UngInvest AIB.

Erna Solberg i dialog med en ung læringskollega. mai 2024

DET FAGLIGE ARBEIDET GJENNOM VITENSENTERET GIR BÅDE LÆRING OG INNTEKT

Vi er svært takknemlige for langvarig samarbeid og støtte fra Bjørn Hauger, Gro E Lund, Kenneth Gergen. Tre viktige eksterne samarbeidspartnere gjennom mange år. Her sammen med Ingebjørg Mæland

- Fra 2016 – 2019 fikk UngInvest AIB økonomisk støtte fra Egmont Fonden og Kronprinsparets fond på til sammen 6,8 mill kr.
- Fra 2019 – 2022 fikk UngInvest AIB støtte til å gjennomføre et folkehelseprosjekt i Hallingdal, med midler til frikjøp, kurs og læringsfestival (Se vedlegg).
- Fra 2022 -2025 har UngInvest AIB mottatt midler fra Nordisk ministerråd gjennom Nordplus til samarbeid med NTNU, Mittuniversitetet i Østersund, Sverige og Vestre skole i Svendborg kommune, Danmark. Workshoper er gjennomført i alle landene og en læringsfestival ble lagt til Bergen høsten 2024. Tilskuddet var ca 750 000 kr.
- I 2024 ble vi invitert inn i samarbeid med Estland og Island gjennom prosjektmidler fra EEA Grants.
- Gjennomføring av videreutdanningen i samarbeid med NTNU har gitt inntekter på ca kr 200 000 per år.
- Økonomisk årlig støtte fra Kronprinsparets fond på kr 250 000 har gjort det mulig å involvere de unge læringskollegene direkte inn i planlegging og gjennomføring av innlegg på konferanser rundt i landet. Fra 2023 økte støtten til kr 300 000.

Gjennom det eksterne samarbeidet har vi kunnet samskape arenaer for å dele erfaringer og få ny kunnskap. Læringsfestivalene har vært sentrale i delings- og læringsarbeidet. Her får både unge og eldre læringskolleger utfordret seg i planleggings- gjennomførings- og etterarbeidsfasene.

UNGE OG ELDRE LÆRINGSKOLLEGER TAR SAMFUNNSUTVIKLERROLLEN PÅ ALVOR

På denne måten bidrar UngInvest AIB aktivt til samfunnsutvikling, samtidig som alle i UngInvest AIB hele tiden får økt sin faglige kompetanse. Her samarbeider både unge og eldre læringskolleger, og et likeverdig levende læringsfellesskap opprettholdes og videreutvikles. Ungdommene involveres i den daglige driften, planlegging og gjennomføring av konferanser, studiebesøk og læringsfestivalene. Ny kunnskap utvikles, og ungdommene får trene på sosiale ferdigheter.

De har roller som verter med reelle oppgaver, deltar i dialoger og framlegg for studenter, studiebesøk, fra scene på konferanser mm. Vi har erfart at autentisk læring har ført til raskere tro på egne evner og ressurser. Dette er ekte innovasjon hvor kompetansen heves hos alle samtidig. Andy Hargreaves (2014) kaller det å heve skolens kumulative effekt for å sikre en konsistent kultur.

VI UNDRER OSS

UngInvest AIB ønsker å bidra aktivt til å nå målene i den regionale planstrategien «Med hjertet for Buskeud». Denne rapporten viser at innsatsen for innenforskap har pågått i mange år i Buskerud, Norge og internasjonalt. Vi ønsker å videreutvikle samarbeidet med våre viktige regionale aktører i Buskerud. Vi ønsker å bidra til at det som skjer av suksesser i en region deles med de andre regionene. Vi ønsker å koble det som skjer i Buskerud med aktører i Norge og det internasjonale fagmiljøet, slik at vi hele tiden benytter oss av og videreutvikler fagfeltet og kunnskapsbasert viten.
Vi ønsker også å delta med erfaringer og kunnskap om ungdommer som må ha tett oppfølging av koordinert innsats fra flere instanser samtidig – helhetlig tilnærming. Vi erfarer at på tross av 40 års satsing på koordinert innsats på tvers av hjelpeinstanter på ulike forvaltningsnivåer, har vi ikke greid å oppnå dette. Det har skjedd en målforskyvning,- samarbeidet har blitt målet, ikke middelet. Vi opplever at noen ungdommer blir utsatt for offentlig omsorgsvikt, av et oppsplittet og ikke sammenhengende offentlig «hjelpekorps». Vi har vel aldri hatt så mye kunnskap om hva som virker, og heller ikke hatt så mange ressurser og fagfolk, som nå. Er det lurt at det stadig etableres nye kortsiktige prosjekt, som svar på utfordringene vi har visst om lenge? Fra vårt ståsted ser det ikke ut til at dette har bedret situasjonen.

Silo-organiseringen og målstyringsmodellen ser ikke ut til å være egna for å gi de beste mulighetene for gode liv.
Tenk om endring av forståelser og tenkesett gir bedre utgangspunkt? Hva om vi forsøker å forenkle byråkratiske modeller med dokumentasjons- og målingstro? Hva om vi sammen finner nye måter å samhandle på? Det finnes gode eksempler på at dette skjer i Norge og ikke minst i Danmark. Utgangspunktet er relasjonell grunnforståelse og sosialkonstruksjonistisk teori. Hvordan kan vi tenke annerledes om det vi tar for gitt, slik at vi kommer oss ut av fasttømrede mønstre som holder oss i det samme, og gir samme resultat? Hva om Buskerud tar roret her?

Har tidspunktet kommet? Blir begeistring omsatt til handling nå?

- Politikere, statssekretærer og andre beslutningstakere har kommet til UngInvest AIB og blitt begeistra – flere ganger, gjennom mange år.
- Flere fylkeskommuner har vedtatt å etablere UngInvest-avdelinger.
- Fullføringsreformen peker på behovet. Buskerud kan være flaggskipet og sitte i førersetet akkurat nå.
- Vi venter fortsatt i spenning på hvem som får gjennomslag for en nasjonal satsing.

Her deltok vi på kveldsmøte i Ringerike hvor kunnskapsministeren var innleder. Unge og eldre læringskolleger stilte spørsmål og hadde innlegg i salen. Vi leverte viktig informasjon til ministeren, som vi vet kan bidra til innenforskap til alle.

REFERANSER/LITTERATURLISTE

Bringselius, L. (2023) *Psykologisk trygghet: Att velkomna den som utmanar.* Volante Forlag.

Cooperrider, D. L. & Srivastva, S. (1987) *Appreciative Inquiry in Organizational Life: Research in Organizational Change and Development,* Vol1:129-169.

Deci, E.L. & Ryan, R.M. (1990) *A motivational Approach to* Self: Integration in Personality.

Dienstbier, R.A. (1990) (red). *Perspectives on Motivation.* Nebraska: University of Nebraska Press

Fredrickson, B.L. (2009) *Positivity.* UK: CPI Mackays

Friman, S & Hersted, L. (2020) *Lederen som aksjonsforsker.* Samfundslitteratur.

Fullan, M. (2001) *Leading in a Culture of Change.* San Francisco: Jossey-Bass

Gergen, K.J. (1978) *Towards Transformation in Social Knowlegde.* New York: SpringerVerlag.

Gergen, K.J. (2010) *En invitation til social konstruksjon.* København: Mindspace

Gergen, K.J. (2010) *Relationel tilblivelse.* Denmark: Special-trykkeriet A/S

Gergen, K. J.(2015) *An invitation to social construction:* Sage Publication Ltd, London

Gergen, K. J.(2022) *Væk fra test-tyranniet. Relationel evalering i skolen*: Forfatterne og Dansk psykologisk forlag, Clementstrykkeriet, Printed in EU 2022

Gergen, K. J.(2022) *Den relationelle fordring. Ressourcer til en verden på kanten:* Forlaget Mindspace, København

Gergen, K.J. (2023) *An invitation to Social Construction. Co-creating the Future.* SAGE Publication Ltd.

London Gronn, P (2002) *Distributed Leadership in Leithwood et al. International Handbook of Educational Leadership and Administration,* Dordrecht: Kluwer

Hargreaves, A. (2000) *Lærerarbeid og skolekultur Læreryrkets forandring i en postmoderne tidsalder.* Gjøvik: Gyldendal Norsk Forlag

Hargreaves, A. & Fullan, M. (2014) *Arbeidskultur for bedre læring i alle skoler.* Oslo: Kommuneforlaget

Hargreaves, A., Boyle, A. & Harris, A. (2014) *Uplifting Leadership.* San Francisco: Jossey-Bass

Hauger, B., Højland, T.G., & Kongsbak, H. (2008 *Organisasjoner som begeistrer.* Oslo: Kommuneforlaget

Hauger, B og Mæland, I. (2008) *Anerkjennende elevsamtaler.* Buskerud fylkeskommune og Sareptas Forlag

Lund, E.G.(2014) *Relationsutvikling i skolen.* Forfatterne og Dansk Psykologisk Forlag A/S Danmark.

Lund, E.G.(2015) *Kulturutvikling i skolen.* Fortatterne og Dansk Psykologisk Forlag A/S, Danmark

Lund, E.G.(2019) *Sosialkonstruksjonisme i organisationer – Kort fortalt.* Spesialtrykkeriet Arco A/S, Danmark

Lund, E.G.(2024) *Fra fravær til fellesskap. Hva kan skolen gjøre?* Cappelen Damm, Oslo

Lund, E.G, Mæland.I. Clift, C.H. (2024) *Inkluderende og succesfuld skole? Når velvalgt teori omsættes til virksom praksis.* Kap. 5 Sosialpædagogiske perspektiver, Dafalo AS og forfatterne. Red: Kirkegaard & Sunesen

McAdams, E og Lang, P (2010) *Anerkendendearbejde i skoler: at skabe felles trivsel.* København: Mindspace

Peterson, C & Seligman, M.E.P. (2004) *Character strengths and virtues: A handbook and classification.* New York: Oxford University Press

Roald, K. (2004) *Organisasjonslæring i skular.* Høgskulen i Sogn og Fjordane N-NR15/2004 Avdeling for lærerutdanning og idrett

Viviane Robinson (2018) *Færre endringer - mer utvikling.* Cappelen Damm

Ryan, R.M. & Deci, E.L. (2000) *Self-Determination Theory and the Facilitation of Intrinsic Motivation, Social Development, and Well-Being.* American Psychologist

Seligman, M, E.P. (2009) *Ekte lykke: positiv psykologi i praksis.* Oslo: Universitetsforlaget.

Seligman, M.E.P.(2011) *At lykkes – en perspektivrig positiv psykologi om lykke og trivsel.* København: Forlaget Mindspace

Sheldon, K (2012) *Motivasjon; Viten og verktøy fra positiv psykologi.* København: Forlaget Mindspace

Woods, P. A., Bennett, N., Harvey, J. A., & Wise, C. (2004) *Variabilities and Dualities in Distributed Leadership. Educational Management Administration & Leadership*, 32(4), 439-457.

Vedl 1
«Ungt Innenforskap» - et bidragsforskningsprosjekt mellom UngInvest AIB og NTNU WellFare: Nordisk forskningssenter for livskvalitet og sosial bærekraft
Prosjektleder fra UngInvest AIB: Ingebjørg Mæland
Prosjektleder fra NTNU WellFare: Professor Ottar Ness

Bakgrunn
I september 2024 avdekket UngInvest AIB at av 160 ungdommer som til da var i UngInvest AIB, så hadde 68 ungdommer nesten ikke vært til stede eller vært fraværende gjennom ungdomsskolen. Alle de fem avdelingene i UngInvest AIB har hvert år forespørsler om å ta inn ungdom fra 10.klasse. Hvert år resulterer det i at det er noen ungdommer fra grunnskolen inne på alle avdelingene, finansiert av kommunene, og i tett samarbeid med grunnskolen det gjelder. I skoleåret 2024-2025 har det eksempelvis startet en ungdom ved UngInvest AIB som ikke har vært i skolen siden 4 klasse. Han er nå til stede på skolen hver dag. UngInvest AIB har flere eksempler på at ungdommer er mer til stede i UngInvest AIB enn de har vært tidligere, og flere kommer hver dag.

UngInvest AIB får tilbakemeldinger fra foreldre som er veldig letta, glad og fornøyd fordi ungdommene deres endelig har fått det bra. Det forteller også mye om hvor vanskelig og tungt det er for både ungdom og foreldre som er i en situasjon hvor den unge ikke deltar i skolehverdagen og hvordan det kan tære på hele familielivet over tid. Dermed er det også interessant å kunne lære av familienes erfaringer, og kanskje få fram hvordan de hadde ønsket at de ble møtt av både personer og systemer – hva kunne bidratt til positive endringer i skolenærvær, mestring og livskvalitet for hele familien.

Studier viser at det er økende ungt utenforskap og økende sosiale ulikheter. Likevel så viser også studier at økningen av psykiske lidelser hos barn og unge ikke kan alene forklares med sosiale forskjeller. Det er derfor stort behov for kunnskap fra foreldre, ungdommer, lærere og andre relevante aktører for å både forstå mekanismene bak og opplevelser av utenforskap, samt utvikle kunnskap om hva som kan fremmesosial inklusjon og motvirke utenforskapet.
For to år siden tok Ringerike kommune kontakt med UngInvest AIB fordi de hadde 10 ungdommer i 10.klasse som ikke kom til skolen. På bakgrunn av dette lagte UngInvest AIB et opplegg for 6 av ungdommene. Det ble utarbeidet en samarbeidsavtale med kommunen med tydelige retningslinjer for hvordan et slikt samarbeid skulle foregå. Det var viktig for å sikre at UngInvest AIB ble involvert før det ble avgjort om ungdom skal til UngInvest AIB eller ikke. Det var viktig å lovhjemle ungdommens rettigheter og sikre tett ansvarlig oppfølging av kommunens/skolens side, samt sikre at nødvendig økonomi må være på plass.

På bakgrunn av dette samarbeidet har fylkeskommunen v/UngInvest avd. Ringerike utviklet et samarbeidprosjekt med flere instanser i kommunen for å forebygge fravær og skape innenforskap. Det har blant annet ført til at representanter fra UngInvest AIB nå gjennomfører aksjonsforskningsprosesser (gjennom 5 D-modellen til David Cooperrider) i klasser og skoler. Hensikten er å bidra til økt fokus på klasse- og læringsmiljø. Det har også ført til samtaler om hvordan kommunen kan bidra i forhold til økt inntak av lærlinger og lærekandidater.
BarnUnge 21 strategien viser at Norge har utfordringer i forhold til å gi barn og ungdom som trenger mer helhetlig og koordinert innsats, samt at det er behov for å utvikle metoder og mer kunnskap om hvordan involvere barn og unge på systemnivå. Forskningen som foreslås i dette notatet vil understøtte arbeidet med innenforskap forankret i BFKs regionale planstrategi og KS sitt målrettede innovasjonsarbeid for å sikre innenforskap.

Hensikt og formål
Hensikten med forskningsprosjektet er å utvikle innsikt i, og kunnskap om ungdom som nesten ikke har vært eller ikke vært til stede i ungdomsskolen og deres foresatte. Formålet er å utvikle forskningsbasert kunnskap som kan bidra til økt innenforskap, samfunnsdeltakelse og livskvalitet blant unge i utsatte situasjoner.

Problemstillinger
Den overordnede problemstillingen er:
Hvordan kan vi utvikle gode læringsfellesskap for alle, slik at alle opplever livsglede, læringsglede og mestring, fellesskap og vennskap får forløst sitt potensial, og utviklet relevant kompetanse for deltakelse i arbeidsliv og samfunnsliv?
Med utgangspunkt i denne problemstillingen vil det i samråd med ungdommer, foresatte og ansatte ved UngInvest AIB defineres relevante forskningsspørsmål som søkes belyst gjennom ulike kvalitative og kvantitative forskningsmetoder.

Metoder
- Det kan etableres en referansegruppe med forskere fra andre forskningsinstitusjoner fra Norge (USN og OsloMet) og Danmark (Aalborg Universitet), Buskerud fylkeskommune og KS. Denne gruppen møtes 4 ganger med den hensikt i å bidra med innsikt, diskutere analyser, implikasjoner for praksis, forankring og videre arbeid med resultatene.
- Kvalitative dybdeintervjuer med ungdommer, foreldre, lærere og ledere ved UngInvest AIB avdelinger
- Spørreundersøkelse til ungdommer

Tidsperiode
1. Mars 2025. - 28. Februar 2026

Leveranser
- Rapport
- Artikler
- Mulig Bok

TA GJERNE KONTAKT

ARBEIDS-
INSTITUTTET
BUSKERUD

Ingebjørg Mæland, virksomhetsleder *UngInvest AIB*	ingebjorgm@bfk.no	tlf. 975 88 609
Åse Falch, assisterende leder	ase@bfk.no	tlf. 414 16 879
Stine Karin Wettestad Thorsdalen, avd. leder Kongsberg	stinet@bfk.no	tlf. 917 71 851
Rune Sødal, avd. Modum	runeso@bfk.no	tlf. 977 63 163
Evy Kalvøy, avd. Ringerike	evyk@bfk.no	tlf. 911 48 862
Tone Haukvik, avd. Drammen	toneh@bfk.no	tlf. 928 35 012
Trine Olsvik Løken	trinelok@bfk.no	tlf. 916 73 963

www.aib.bfk.no

kronprinsparetsfond.no

BUSKERUD
FYLKESKOMMUNE